

KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

PARLEMENTAIR RECHT IN KORT BESTEK

De parlementaire onschendbaarheid

Juridische dienst – april 2015

KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

PARLEMENTAIR RECHT IN KORT BESTEK

De parlementaire onschendbaarheid

Tekst: Juridische dienst, Kamer van volkvertegenwoordigers
Druk: Centrale drukkerij, Kamer van volksvertegenwoordigers

Wettelijk depot: D/2015/4686/01

TEN GELEIDE

Deze brochure maakt deel uit van de reeks "Parlementair recht in kort bestek". Die reeks wordt, op initiatief van mijn voorganger Herman DE CROO, door de Juridische dienst van de Kamer van volksvertegenwoordigers uitgegeven.

Elke brochure van die reeks bestaat uit twee onderdelen:

1. Een aantal vragen en antwoorden waarin enkel de punten worden behandeld die van fundamenteel belang zijn voor parlementsleden, journalisten en iedereen met interesse voor parlementaire werkzaamheden;
2. Een juridische analyse van het behandelde vraagstuk, zodat wie dat wenst bepaalde aspecten ervan kan uitdiepen. Dat tweede onderdeel is daarom wellicht wat zwaarder op de hand, maar het is vollediger en bevat nuttige verwijzingen naar de rechtspraak en de rechtsleer.

De in die brochures behandelde onderwerpen evolueren voortdurend. Het is daarom noodzakelijk ze op geregelde tijdstippen aan de evoluties van de wetgeving, de rechtspraak en de rechtsleer aan te passen.

De vorige brochure over de parlementaire onschendbaarheid dateert van maart 2007. Het is tijd om ze bij de tijd te brengen.

Ik ben ervan overtuigd dat deze nieuwe editie zal leiden naar meer en beter inzicht in de rechten en plichten van de parlementsleden, en daardoor ook naar meer rechtszekerheid.

Siegfried BRACKE

Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers

april 2015

KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

PARLEMENTAIR RECHT IN KORT BESTEK

De parlementaire onschendbaarheid

I. De parlementaire onschendbaarheid in vraag en antwoord	9
II. Beknopte juridische analyse van de parlementaire onschendbaarheid	19
III. Bijlagen	41
1. Gemeenschappelijke omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. COL 6/97, 15 september 1997	43
2. Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, 3 juni 1998	53
3. Omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. 6/97 – eerste addendum, 23 april 1999	56
4. Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, 5 december 2005	59
5. Omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. 15/2006 – tweede addendum bij omzendbrief nr. 6/97, 26 juni 2006	61

— I —

DE PARLEMENTAIRE ONSCHENDBAARHEID IN VRAAG EN ANTWOORD

Wat verstaat men onder de "parlementaire onschendbaarheid"?

De parlementaire onschendbaarheid (art. 59 Gw.) houdt in dat parlementsleden, tijdens de zitting, niet kunnen worden aangehouden noch verwezen of rechtstreeks gedagvaard kunnen worden voor een hof of een rechtbank, zonder de toestemming van de assemblee waartoe zij behoren. Die bescherming geldt evenwel niet in geval van betrapping op heterdaad.

Net zoals de "parlementaire onverantwoordelijkheid" (*freedom of speech*) is de parlementaire onschendbaarheid een waarborg voor de vrije uitoefening van het ambt van parlements lid. De wetgevende macht dient immers onafhankelijk te zijn van zowel de rechterlijke als de uitvoerende macht. De oorsprong van de parlementaire onschendbaarheid, als bescherming tegen willekeurige vervolgingen, gaat dan ook terug tot het begin van de parlementaire geschiedenis.

De regeling van de parlementaire onschendbaarheid werd ingrijpend herzien in 1997. Voordien werd de assemblee al in een zeer vroege fase betrokken bij een gerechtelijke procedure tegen een parlements lid. Tijdens de zitting en buiten het geval van betrapping op heterdaad, was immers geen enkele daad van vervolging (zelfs geen ondervraging als verdachte) mogelijk tegen een parlements lid, zonder verlof van de parlementaire assemblee.

Het rigide karakter van de parlementaire onschendbaarheid werd paradoxaal genoeg een nadeel voor parlementsleden. Zelfs een bescheiden onderzoek door de procureur des Konings om bepaalde aangeklaagde feiten ten laste van een parlements lid na te gaan, was immers niet mogelijk zonder verlof van de assemblee. Een verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid bracht echter onvermijde-

lijk grote mediabelangstelling met zich mee en zorgde ervoor dat het betrokken parlementslid, vaak reeds voor enig concreet onderzoek, schuldig was in de ogen van de publieke opinie.

Sinds 1997 dient de assemblee alleen nog toestemming te verlenen voor de aanhouding en de verwijzing naar een hof of een rechtbank (of rechtstreekse dagvaarding), niet meer voor het stellen van onderzoeksdaden. In tegenstelling tot wat de term "onschendbaarheid" laat vermoeden, genieten parlementsliden dus nog slechts een beperkte bescherming in strafzaken.

Wie geniet parlementaire onschendbaarheid?

De onschendbaarheid geldt voor de federale parlementsliden (Kamerleden en senatoren, art. 59 Gw.), en ook voor de leden van de gemeenschaps- en gewestparlementen (art. 120 Gw.).

De Belgische leden van het Europees Parlement genieten de onschendbaarheid van art. 59 Gw. op het Belgische grondgebied. Op het grondgebied van een andere lidstaat van de Europese Unie genieten zij vrijstelling van aanhouding en gerechtelijke vervolging in welke vorm ook.

Ministers genieten de onschendbaarheid van art. 59 Gw. niet. Voor vervolging van federale resp. gemeenschaps- of gewestministers wegens misdrijven voorziet de Grondwet in een bijzondere procedure (zie art. 103 Gw. resp. art. 125 Gw.).

Vanaf wanneer zijn parlementsliden onschendbaar?

De onschendbaarheid geldt enkel tijdens de zitting. Buiten de zitting van hun assemblee mogen parlementsliden net als andere burgers aangehouden worden of vervolgd worden voor een hof of een rechtbank.

De aanhouding of de vervolging ondernemen buiten de zitting mag bovendien worden verdergezet nadat de zitting is aangevangen, zonder dat de toestemming van de assemblee vereist is.

De facto wordt de zitting echter maar gesloten net voor het begin van de volgende zitting. In de praktijk geldt de parlementaire onschendbaarheid dus gedurende de hele zittingsperiode (de "legislatuur").

Voor welke handelingen genieten parlementsleden onschendbaarheid?

De onschendbaarheid beschermt het parlementslicd enkel "*in strafzaken*". Dit begrip omvat alle categorieën van misdrijven: misdaden, wanbedrijven en overtredingen (zelfs verkeersovertredingen).

Ze is daarentegen niet van toepassing in burgerlijke geschillen. Een parlementslicd kan bovendien als burgerlijk verantwoordelijke partij gedagvaard worden, zelfs voor de strafrechter.

De onschendbaarheid geldt evenmin voor disciplinaire vorderingen (bijvoorbeeld door de orde van advocaten of geneesheren, voor parlementsleden die ook deze hoedanigheid hebben), noch voor de administratieve rechter (bijvoorbeeld de Raad van State).

De onschendbaarheid geldt niet "*bij ontdekking op heterdaad*", d.w.z. wanneer het misdrijf wordt ontdekt terwijl het gepleegd wordt of terstond nadat het gepleegd is. Algemeen wordt aangenomen dat een maximumtermijn van 24 uur bestaat na het plegen van het misdrijf, waarbinnen nog van "heterdaad" kan worden gesproken.

Wie kan de vervolging instellen?

Tijdens de zitting kan de strafvervolgung tegen een parlementslicd alleen worden ingesteld door de ambtenaren van het openbaar ministerie. Een benadeelde burger kan de vervolging bijgevolg niet op gang brengen, noch door een rechtstreekse dagvaarding, noch door zich burgerlijke partij te stellen bij een onderzoeksrechter.

Hoe ver reikt de bescherming?

Er is een *gradatie* in de bescherming: voor sommige handelingen in strafzaken gesteld tegen een parlementslicd is het voorafgaand verlot van de assemblee vereist. Voor andere dient de toestemming gegeven te worden door de eerste voorzitter van het hof van

beroep. Voor een derde categorie handelingen staat het parlementslid op gelijke voet met elke andere burger.

Voor welke handelingen moet de assemblee steeds verlof verlenen?

Een parlementslid kan zonder het verlof van de betrokken wetgevende vergadering:

- niet *aangehouden* worden

Bedoeld worden zowel de gerechtelijke aanhouding, in het kader van een onderzoek naar strafbare feiten, als de aanhouding ter uitvoering van een vonnis of een arrest.

Het verlof van de assemblee is echter niet vereist voor de zogenaamde “*administratieve*” aanhoudingen. Dat zijn de aanhoudingen uitgevoerd door de politie in het kader van haar preventieve opdrachten (voorkomen van misdrijven) of in het kader van de ordehandhaving. Een parlementslid kan dus bijvoorbeeld wel aangehouden worden tijdens een betoging. Die administratieve aanhouding mag echter niet langer duren dan noodzakelijk en in geen geval langer dan twaalf uur.

In dergelijke gevallen moet de voorzitter van de assemblee steeds op de hoogte gebracht worden van de administratieve aanhouding en de assemblee kan op elk ogenblik beslissen dat ze moet worden beëindigd.

- niet *verwezen* worden naar een hof of een rechtbank

Vooraleer een parlementslid door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling naar een vonnisgerecht kan worden verwezen, moet het openbaar ministerie aan de assemblee de opheffing van zijn onschendbaarheid vragen.

- niet *rechtstreeks gedagvaard* worden voor een hof of een rechtbank

Is de toestemming van de assemblee vereist voor dwangmaatregelen tegen parlementsleden?

Sommige daden van onderzoek, de zogenaamde "dwangmaatregelen" waarvoor het optreden van een rechter vereist is, kunnen m.b.t. parlementsleden alleen worden bevolen door de eerste voorzitter van het hof van beroep, op verzoek van de bevoegde (onderzoeks)rechter. De toelating van de assemblee is echter niet vereist.

We denken daarbij aan:

- het bevel tot medebrenging voor ondervraging en confrontatie (met name wanneer een parlements lid zich verzet tegen een ondervraging of confrontatie);
- het bevel tot huiszoeking (wanneer het parlements lid niet instemt);
- de inbeslagneming in het kader van een dergelijke huiszoeking;
- het opsporen van telefonische mededelingen zonder toestemming van de betrokkene en het af luisteren van telefoon gesprekken;
- het onderzoek aan het lichaam.

Voor deze dwangmaatregelen zijn echter wel een aantal garanties ingebouwd. Zo moet de voorzitter van de assemblee steeds op de hoogte worden gebracht.

Voor de huiszoeking en inbeslagneming geldt bovendien dat de voorzitter of een door hem aangewezen lid daarbij aanwezig moeten zijn.

De rol van die voorzitter is vergelijkbaar met die van de stafhouder die aanwezig is bij een huiszoeking bij een advocaat.

Zijn er ook onderzoeks daden waarvoor het parlements lid op gelijke voet staat met een gewone burger?

Zeker. Het gewone strafprocesrecht geldt met name voor de ondervraging, de confrontatie met getuigen, de huiszoeking, inbeslagneming of opsporing van telefonische mededelingen met toestemming van het betrokken parlements lid en voor de inbeschuldigingstelling of de in verdenkingstelling.

Het voorstellen van een minnelijke schikking aan een parlements lid vereist evenmin

de opheffing van de onschendbaarheid. Wanneer het parket bijvoorbeeld een minnelijke schikking voorstelt in het kader van een verkeersovertreding, dan heeft zulks immers tot doel een vervolging te vermijden. Indien de voorgestelde minnelijke schikking echter niet aanvaard wordt of indien het parlementslid niet betaalt, moet wél verlof tot vervolging worden gevraagd.

Kan een assemblee de vervolging tegen een van haar leden schorsen?

Ja. Ten eerste kan een parlementslid in elke stand van het onderzoek aan zijn assemblee de schorsing van de vervolging vragen. Hij moet zijn verzoek dan staven met overtuigende argumenten. De assemblee kan de schorsing in dat geval slechts bevelen bij meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen. Ze beveelt in beginsel de schorsing van alle onderzoeksdaden, maar kan die schorsing ook beperken tot één of meer specifieke onderzoeksdaden.

Eenmaal de onderzoeksfase is afgesloten, d.i. zodra de zaak bij een vonnisgerecht is aanhangig gemaakt, kan de schorsing alleen nog worden gevraagd door de assemblee, niet meer door het betrokken parlementslid.

De assemblee waarvan het lid deel uitmaakt, kan bovendien op eigen initiatief de schorsing vorderen van de hechtenis van een van haar leden.

In tegenstelling tot wat het geval is bij schorsing op initiatief van het betrokken lid, volstaat in die gevallen een gewone meerderheid.

De assemblee kan de schorsing echter niet meer vorderen na de sluiting van de debatten in een strafproces (om aldus de uitspraak van het vonnis te verhinderen).

De schorsing van de vervolging of de hechtenis kan nooit verder reiken dan de duur van de lopende zitting.

Wat gebeurt er als het parket de opheffing van de onschendbaarheid vraagt?

Het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid gaat bij voorkeur uit van de procureur-generaal bij het bevoegde hof van beroep. Zijn verzoek moet vergezeld zijn van een dossier waarin de ten laste gelegde feiten, eventuele klachten, getuigenissen, bekenissen en bewijsstukken opgenomen zijn.

De voorzitter brengt zijn assemblee op de hoogte van het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid (zonder de naam van de betrokkene of de ten laste gelegde feiten te vermelden) en het verzoek wordt verwezen naar de commissie voor de Vervolgingen.

Die commissie vergadert met gesloten deuren. Zij kan het betrokken lid horen. Laatstgenoemde heeft het recht gehoord te worden, als hij daarom verzoekt. Hij mag zich laten bijstaan door één van zijn collega's of door een raadsman. Pleidooien en het neerleggen van nota's, conclusies en stukken worden toegelaten. In het algemeen wordt een rechtstreekse discussie met het betrokken lid of zijn advocaat vermeden.

Indien de commissie beslist derden te horen, gebeurt dit in afwezigheid van het betrokken lid. Laatstgenoemde kan niettemin kennis nemen van de elementen van de derdenverklaring opgenomen in het verslag. De beraadslaging gebeurt eveneens in afwezigheid van het betrokken lid.

De commissie beslist bij gewone meerderheid, maar de traditie wil dat er naar een consensus wordt gestreefd.

De commissie doet een aanbeveling aan de plenaire vergadering die, met een gewone meerderheid, beslist over de opheffing van de onschendbaarheid. Het woord mag alleen gevoerd worden door de rapporteur van de commissie, door het betrokken lid of een lid dat hem vertegenwoordigt, alsmede door één spreker voor en één spreker tegen. Het debat in plenaire vergadering is in principe openbaar.

De beslissing tot het al dan niet opheffen van de onschendbaarheid houdt geen vermoeden van schuld of onschuld in. Het is enkel een machtiging tot vervolging of aanhouding.

De assemblee kan de machtiging tot vervolging beperken. Zij kan die bijvoorbeeld verlenen voor bepaalde feiten en weigeren voor andere. Of ze kan machtiging verlenen tot verwijzing of tot rechtstreekse dagvaarding, maar deze weigeren voor de aanhouding.

Is er nu echt iets veranderd sinds de grondwetsherziening van 1997?

Hoewel ze destijds op enige scepsis werd onthaald, lijkt de herziening van art. 59 Gw. haar doel niet te hebben gemist.

Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe regeling, werden bij de diverse assemblees – vergeleken met vroeger – zeer weinig verzoeken tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid ingediend. De reden ligt voor de hand: de gerechtelijke overheden hebben nu de mogelijkheid onderzoeksdata te stellen tegen een parlements lid, zonder dat vooraf de toestemming van de assemblee vereist is. Enkel als het onderzoek afgerond is en de gerechtelijke overheden menen dat er voldoende redenen voor vervolging zijn, dient de assemblee de parlementaire onschendbaarheid op te heffen.

Een andere positieve vaststelling is dat de nieuwe regeling van de parlementaire onschendbaarheid snel en volledig werd geïmplementeerd in een omzendbrief van de procureurs-generaal (zie: de bijlagen bij deze brochure). De voorzitters van de zeven assemblees hebben bovendien praktische afspraken gemaakt, o.m. in verband met parlementsleden die zitting hebben in meer dan één assemblee.

Er werd dus naar gestreefd om, in de mate van het mogelijke, alle interpretatieproblemen uit te sluiten en een maximale rechtszekerheid te bewerkstelligen.

Alles laat bijgevolg uitschijnen dat de Belgische parlementsleden thans in strafzaken beschermd worden door een evenwichtige regeling, waardoor zij enerzijds niet langer worden blootgesteld aan “publieke processen” en het vermoeden van onschuld gevrijwaard wordt, maar waardoor de burger anderzijds evenmin de indruk krijgt dat parlementsleden “boven de wet” staan.

— II —

BEKNOPT JURIDISCHE ANALYSE VAN DE PARLEMENTAIRE ONSCHENDBAARHEID

1. Wat verstaat men onder de “parlementaire onschendbaarheid”?

De onschendbaarheid (art. 59 Gw.) houdt in dat parlementsleden, tijdens de zitting, strafrechtelijk niet kunnen worden aangehouden noch verwezen of rechtstreeks gedagvaard kunnen worden voor een hof of een rechtbank, zonder de toestemming van de assemblee waartoe zij behoren. De bescherming geldt evenwel niet in geval van betrapting op heterdaad.

Net zoals de “parlementaire onverantwoordelijkheid” (*freedom of speech*)¹ is de parlementaire onschendbaarheid een waarborg voor de vrije uitoefening van het ambt van parlementslid. De wetgevende macht dient onafhankelijk te zijn van zowel de rechterlijke als de uitvoerende macht. De oorsprong van de parlementaire onschendbaarheid, als bescherming tegen willekeurige vervolgingen, gaat terug tot het begin van de parlementaire geschiedenis.^{2, 3}

De regeling van de parlementaire onschendbaarheid (art. 59 Gw.) werd ingrijpend herzien in 1997.⁴ Voordien werd de Kamer zeer vroeg betrokken bij een gerechtelijke procedure tegen een parlementslid. Tijdens de zitting en buiten het geval van betrapting op heterdaad, was immers geen enkele daad van vervolging (zelfs geen ondervraging als verdachte) tegen een parlementslid mogelijk, zonder verlof van de parlementaire assemblee.⁵

¹ De parlementaire onverantwoordelijkheid – *freedom of speech* – (art. 58 Gw.) beschermt een parlementslid tegen elke aansprakelijkheid (burgerrechtelijk, strafrechtelijk, tuchtrechtelijk) wegens een mening of een stem die hij in zijn functie uit. Ze is absoluut: de assemblee kan deze onverantwoordelijkheid niet opheffen.

² Zie voor een rechtsvergelijkende analyse: R. MYTENAERE, “Les immunités des parlementaires”, *Informations constitutionnelles et parlementaires*, ASGP, 1998, nr. 175, 105-144; M. VAN DER HULST, *Le mandat parlementaire*, Genève, Union Interparlementaire, 2000, 68 e.v. Reeds in de 14e eeuw is er sprake van het “privilege” in het Britse Parlement. In de Britse parlementaire traditie gaat het echter om een eerder beperkte bescherming, met name tegen arrestatie in burgerlijke zaken. De echte oorsprong van de parlementaire onschendbaarheid, zoals wij die in België kennen, gaat terug tot de Franse Revolutie, toen de Assemblée nationale een decreet uitvaardigde dat bepaalde dat geen parlementslid in staat van beschuldiging kon worden gesteld zonder de voorafgaande toestemming van de assemblee (Decreet van 26 juni 1790, Charte française, zie F. ERDMAN, “De opheffing van de parlementaire onschendbaarheid” in *Liber amicorum J. Van den Heuvel*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 493).

³ Zie ook: art. 5, nr. 2, van het Reglement van het Europees Parlement: “De parlementaire immuniteit is geen persoonlijk voorrecht van de leden, doch een garantie voor de onafhankelijkheid van het Parlement als geheel en van zijn leden.”.

⁴ BS 1 maart 1997; zie: Herziening van artikel 59 van de Grondwet, *Parl.St.* Kamer 1995-1996, nr. 492.

⁵ Het begrip “daad van vervolging” werd volgens cassatierechtspraak in de ruimste zin geïnterpreteerd als “iedere daad van opsporing of van onderzoek in opdracht van een ma-

Het rigide karakter van de parlementaire onschendbaarheid werd paradoxaal genoeg bijna een nadeel voor parlementsliden. Zelfs een bescheiden onderzoek door de procureur des Konings om bepaalde aangeklaagde feiten ten laste van een parlamentslid na te gaan, was immers zonder verlof van de assemblee niet mogelijk. Een verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid bracht echter onvermijdelijk een grote mediabelangstelling met zich mee en zorgde ervoor dat het betrokken parlamentslid, vaak reeds voor enig concreet onderzoek, veroordeeld leek in de ogen van de publieke opinie.⁶

Sinds 1997 dient de assemblee naar luid van het nieuwe art. 59 Gw. enkel nog toestemming te verlenen m.b.t. de aanhouding en de verwijzing naar een hof of een rechtbank (of de rechtstreekse dagvaarding), niet meer voor het stellen van onderzoeksdaaden. In tegenstelling tot wat de term "onschendbaarheid" laat vermoeden, genieten parlamentsleden dus slechts een beperkte bescherming in strafzaken.

De onschendbaarheid is bovendien slechts tijdelijk, want als de assemblee de machtiging tot vervolging weigert, of de vervolging schorst, geldt dit enkel voor de duur van de zitting. Het is geen definitieve vrijstelling van vervolging.⁷

De parlementaire onschendbaarheid is van openbare orde.⁸ Een parlamentslid kan geen afstand doen van de waarborgen die art. 59 Gw. hem biedt. Het is een bescherming van de functie, niet van de persoon.

Art. 59 Gw. moet ten slotte worden samengelezen met art. 27 van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof. Op grond van die bepaling ontheft de hoedanigheid van parlamentslid iemand niet van strafrechtelijke verantwoordelijkheid krachtens dat Statuut. De in art. 59 Gw. beschreven procedureregels zijn voor het Internationaal Strafhof bovendien geen beletsel voor het uitoefenen van zijn rechtsmacht over een Belgisch parlamentslid.⁹

gistraat, met inbegrip van de procureur des Konings." (Gemeenschappelijke omzendbrief van het College van procureurs-generaal, 15 september 1997, 2, hierna afgekort als "Circulaire col. PG, 6/97" – zie bijlage 1)

⁶ Circulaire col. PG, 6/97, 2 – zie bijlage 1.

⁷ *Parl.St.*, Kamer 1991-1992, nr. 14/1.

⁸ J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, "De parlementaire onschendbaarheid na de grondwetsherziening van 28 februari 1997" in M. VAN DER HULST en L. VENVY (ed.), *Parlementaire recht, Commentaar en teksten*, Gent, Mys & Breesch, A.3.3.2, 15 (losbl.).

⁹ Art. 27 van het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof ("Irrelevantie van officiële hoedanigheid"):

"1. Dit Statuut geldt op gelijke wijze ten aanzien van iedereen zonder enig onderscheid op grond van de officiële hoedanigheid. In het bijzonder ontheft de officiële hoedanigheid als staatshoofd of regeringsleider, lid van een regering of parlement, gekozen vertegenwoordiger of ambtenaar een persoon nooit van strafrechtelijke aansprakelijkheid krachtens dit Statuut en evenmin vormt dit als dusdanig een grond voor strafvermindering.

2. Immuniteit of bijzondere procedurele regels die mogelijk verbonden zijn aan de officiële hoedanigheid van een persoon krachtens nationaal of internationaal recht, vormen voor het Hof geen beletsel voor het uitoefenen van zijn rechtsmacht over deze persoon.". (BS 1 de-

2. Toepassingsgebied

2.1 Ratione personae

- 2.1.1 De onschendbaarheid geldt voor de federale parlementsleden (Kamerleden en senatoren), en ook voor de leden van de gemeenschaps- en gewestparlementen (art. 120 Gw.).
- 2.1.2 De Belgische leden van het Europees Parlement genieten de onschendbaarheid van art. 59 Gw. op het Belgische grondgebied. Op het grondgebied van een andere lidstaat van de Europese Unie genieten zij vrijstelling van aanhouding en gerechtelijke vervolging in welke vorm ook.¹⁰
- 2.1.3 Ministers genieten de onschendbaarheid van art. 59 Gw. niet. Voor vervolging van federale resp. gemeenschaps- of gewest-ministers wegens misdrijven voorziet de Grondwet in een bijzondere procedure (art. 103 Gw. resp. art. 125 Gw.).¹¹ Vervolging in strafzaken van ministers kan enkel worden ingesteld door het openbaar ministerie bij het hof van beroep, dat tevens bevoegd is voor de berechting van ministers. Beroep is mogelijk bij het Hof van Cassatie. De Kamer van volksvertegenwoordigers dient de toelating te geven voor elke vordering tot regeling van de rechtspleging en voor elke rechtstreekse dagvaarding voor het hof van beroep. Ministers kunnen evenmin aangehouden worden zonder toelating van de Kamer, tenzij bij betrapping op

cember 2000, BS 24 oktober 2002 (addendum), BS 7 oktober 2003 (corrigendum).

Zie ook: wet van 25 mei 2000 houdende instemming met het Statuut van Rome van het Internationaal Strafgerechtshof, gedaan te Rome, op 17 juli 1998, BS 1 december 2000, BS 11 mei 2004 (addendum); P.D.G. CABOOR, "Rechten van de mens en parlementaire immuniteiten: enkele overpeinzingen vanuit de praktijk van de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat" in A. REZSÖHÁZY en M. VAN DER HULST (eds.), *Parlementair recht en grondrechten*, Brugge, die Keure, 2010, 102-103 en de verwijzingen aldaar.

¹⁰ Art. 9 van het Protocol nr. 7 bij het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Unie (*Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 266-272):

"Tijdens de zittingsduur van het Europees Parlement genieten de leden:

- a) op hun eigen grondgebied, de immuniteiten welke aan de leden van de volksvertegenwoordiging in hun land zijn verleend,
- b) op het grondgebied van elke andere lidstaat, vrijstelling van aanhouding en gerechtelijke vervolging in welke vorm ook.

De immuniteit beschermt hen eveneens, wanneer zij zich naar de plaats van de bijeenkomst van het Europees Parlement begeven of daarvan terugkeren.

Op deze immuniteit kan geen beroep worden gedaan in geval van ontdekking op heterdaad, terwijl zij evenmin kan verhinderen dat het Europees Parlement het recht uitoefent de immuniteit van een van zijn leden op te heffen."

Zie ook: art. 5 van het Reglement van het Europees Parlement.

Voor een toepassingsgeval van een vraag tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van een volksvertegenwoordiger die voorheen lid van het Europees Parlement was, zie: *Parl.St.* Kamer 2001-2002, nr. 50-1873/001.

¹¹ Deze bijzondere procedure geldt voor misdrijven die ministers in de uitoefening van hun ambt hebben gepleegd, en ook voor de misdrijven die zij buiten de uitoefening van hun ambt hebben gepleegd, en waarvoor zij worden berecht tijdens hun ambtstermijn (zie ook de wet van 17 december 1996 houdende tijdelijke en gedeeltelijke uitvoering van artikel 103 van de Grondwet, gewijzigd bij de wet van 28 februari 1997).

heterdaad.¹²

2.2. Ratione temporis

2.2.1 Aanvang en einde van de onschendbaarheid

Algemeen wordt aangenomen dat zodra de verkiezingsuitslag wordt bekendgemaakt, een verkozene de hoedanigheid van parlements lid heeft, evenwel onder de ontbindende voorwaarde van een ongeldigverklaring van zijn verkiezing n.a.v. het onderzoek van de geloofs-brieven door de assemblee.¹³

Naar analogie hiervan wordt aangenomen dat een opvolger de hoedanigheid van parlements lid krijgt – en dus onschendbaarheid geniet – zodra het mandaat van het op te volgen parlements lid afloopt.

Let wel, de onschendbaarheid speelt pas vanaf de opening van de zitting.¹⁴ Buiten de zitting geldt de onschendbaarheid niet en kunnen verkozenen dus aangehouden en vervolgd worden.¹⁵

Het al of niet afleggen van de eed is irrelevant als criterium voor de aanvang van de immuniteit. Als voorbeeld zij verwezen naar de zaak Van Rossem uit 1991. Betrokkene werd op 24 november 1991 verkozen als lid van de Kamer. Op dat moment zat hij in voorlopige hechtenis. Op 16 december 1991 kwam de Kamer bijeen en werd de zitting geopend. Pas dan kon de schorsing van de vervolging van de heer Van Rossem door de Kamer gevorderd worden.¹⁶ Het feit dat hij de eed niet had afgelegd, deed niet ter zake.¹⁷

¹² Voor een recent toepassingsgeval waarbij de Kamer van volksvertegenwoordigers op grond van art. 103 Gw. het grondwettelijke verlof verleende tot vordering van de regeling van de rechtspleging lastens een federale minister, zie: *Parl.St.* Kamer 2008-2009, nr. 52-1906/001; *Hand.* Kamer 2008-2009, nr. CRIV52PLEN090 (26 maart 2009), 107-108.

¹³ *Parl.St.* Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 14/1, 7 (afgeleid uit Cass. 17 december 1991); *Parl.St.* Kamer 2001-2002, nr. 50-1873/001, 7-9. Wat betreft de leden van het Europees Parlement, zie HvJ 10 juli 1986, nr. 149/85, Rec. C.J.C.E. 1986, III, (2403) 2410: "[L]'article 10 du protocole du 8 avril 1965, qui confère aux membres du Parlement européen l'immunité 'pendant la durée des sessions de l'Assemblée', est à interpréter en ce sens que le Parlement européen doit être considéré en session, même s'il n'est pas effectivement en séance, jusqu'à la décision par laquelle il prononce la clôture des sessions annuelles ou extraordinaires." (zie ook HvJ 12 mei 1964, nr. 101/63)

¹⁴ Zie ook: Cass. 22 november 2006, P.06.1173.F.

¹⁵ De verdediging van de heer Van Rossem riep ook art. 158 Sw. in dat een strafrechtelijke sanctie bepaalt tegen daden van vervolging of aanhouding t.a.v. parlementsleden gesteld in strijd met art. 59 Gw. ondernomen door rechters of leden van het openbaar ministerie. Het Hof van Cassatie oordeelde echter dat art. 158 Sw. in samenhang dient gelezen te worden met art. 59 Gw. inzake de onschendbaarheid en dus pas van toepassing is vanaf de opening van de zitting (Cass. 17 december 1991).

¹⁶ Zie *infra* over de schorsingsbevoegdheid van de assemblee. De hh. Standaert en De Corte dienden een voorstel van resolutie in strekkende tot schorsing van de vervolging en de aanhouding van de heer Van Rossem. (*Parl.St.* Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 14/1, 2)

¹⁷ In haar verslag stelt de commissie voor de Vervolgingen: "Het is dus belangrijk er op te wijzen

Er zij ook op gewezen dat de procureur-generaal het dossier van de heer van Rossem reeds de dag na diens verkiezing overzond aan de voorzitter van de Kamer (toen de ouderdomsdeken).¹⁸

Er zijn ook precedents waarbij de gerechtelijke overheden de vervolging van verkozenen, voordat de assemblee in zitting was bijeengekomen, uitstelden om de assemblee in de gelegenheid te stellen zich eventueel uit te spreken over een vordering tot schorsing van de vervolging. Betrokken verkozenen maakten melding van hun hoedanigheid van parlementslid ter zitting van de correctionele rechtbank, waarna de procureur de verdaging vroeg.¹⁹

De onschendbaarheid geldt tot de beëindiging van het parlementair mandaat.

2.2.2 Vanaf welk moment kan de schorsing van de vervolging worden gevorderd door de assemblee?

Moet de Kamer "voor wettig en voltallig" zijn verklaard (d.i. na de benoeming van het Vast Bureau), om de schorsing van de vervolging te kunnen vorderen?²⁰ Blijkbaar niet. Er is een precedent uit 1932 waarbij de Kamer de schorsing van de aanhouding van een verkozene vorderde op de dag van de openingsvergadering (dus voordat de Kamer voor wettig en voltallig was verklaard).²¹

2.2.3 De onschendbaarheid geldt enkel tijdens de zitting

Buiten de zitting van hun assemblee mogen parlementsleden aangehouden worden of vervolgd worden voor een hof of een rechtbank.

De aanhouding of de vervolging ondernomen buiten de zitting mag bovendien worden voortgezet nadat de zitting is aangevangen, zonder dat de toestemming van de assemblee vereist is.²² De enige mogelijkheid waarover de assemblee in dat geval beschikt is, tijdens de zitting, de schorsing te vorderen van de hechtenis of de vervolging (art.

dat, voor de feiten waarover de commissie beraadslaagt, het al of niet afleggen van de eed door de betrokkene geen gevolgen heeft voor zijn immuniteit." (Parl.St. Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 14/1, 7)

¹⁸ De brief stelt: "Met verwijzing naar art. 45 van de grondwet, teneinde de Kamer toe te laten eventueel een schorsing van de hechtenis en/of de vervolging te vorderen..." (Parl.St. Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 14/1, 6)

¹⁹ Het betrof twee afzonderlijke zaken uit 1985 i.v.m. verkozen senatoren.

²⁰ Artt. 3 en 4 Rgt. Kamer; de assemblee heeft vijftien dagen de tijd om het Vast Bureau te benoemen na de openingszitting.

²¹ Het ging om de tijdens een befoging aangehouden verkozene. (Hand. Kamer 1932-1933, 20 december 1932, 11 en 13)

²² Cass. 17 december 1991, Arr.Cass. 1991-1992, 353-355; J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, l.c., 25.

59, zesde lid, Gw.).²³ De assemblee beslist daarover met een gewone meerderheid.

Er zij op gewezen dat de parlementaire zitting **de facto** gesloten wordt juist voor het begin van de volgende zitting. In de praktijk geldt de parlementaire onschendbaarheid dus gedurende de hele zittingsperiode (de legislatuur).²⁴ Enkel als de zitting gesloten is of het parlement ontbonden, bijvoorbeeld met het oog op verkiezingen en nadien, voor de opening van de zitting van het nieuw verkozen parlement, bevindt men zich dus “buiten de zitting”.²⁵

2.3. Ratione materiae

2.3.1 De onschendbaarheid beschermt het parlamentslid enkel “in strafzaken” (art 59, eerste lid, Gw.). Dit begrip omvat alle categorieën van misdrijven (misdaden, wanbedrijven en overtredingen²⁶).

Art. 59 Gw. is dus niet van toepassing in burgerlijke geschillen.²⁷ Een parlamentslid kan bovendien als burgerlijk verantwoordelijk partij gedagvaard worden, zelfs voor de strafrechter.²⁸

De onschendbaarheid geldt evenmin voor disciplinaire vorderingen (bijvoorbeeld door de orde van advocaten of geneesheren voor de parlamentsleden die ook deze hoedanigheid hebben), noch voor de administratieve rechter.²⁹

²³ Let wel: de andere onderzoeksdaeden zoals bijvoorbeeld huiszoeking, inbeslagname, ... gesteld buiten de zitting kunnen niet geschorst worden. Het gaat enkel over de hechtenis en de vervolging. (J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, l.c., 27)

²⁴ Zie Circulaire col. PG, 6/97, 3 (zie bijlage 1): “In de praktijk komt het er thans op neer dat de bijzondere regeling in strafzaken op hem toepasselijk is zolang zijn parlementaire instelling niet ontbonden is met het oog op verkiezingen.”. Zie ook: Cass. 22 november 2006, P.06.1173.F.

²⁵ Let wel, buiten de zitting kan de vervolging ook door de burgerlijke partij worden opgestart. Zij kan dit bijvoorbeeld doen in de periode tussen de sluiting van de zitting en de opening van een nieuwe zitting. De *facto* blijft dit tot één dag beperkt, namelijk de maandag voor de tweede dinsdag van oktober (P.D.G. CABOOR, l.c., 105-106). Dit volstaat echter voor het opstarten van de vervolging door de burgerlijke partij. Dit risico zou verdwijnen indien de Koning de zitting zou sluiten aan de vooravond van de nieuwe zitting, om 24u00 (zoals in het Waals Parlement gebeurt).

²⁶ Ook verkeersovertradingen. Zie bijvoorbeeld: *Parl.St.* Kamer 2007-2008, nr. 52-0919/001; *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2709/001.

²⁷ De parlementaire onschendbaarheid zou bijvoorbeeld niet van toepassing zijn op de procedure tot vaststelling van overspel bij gerechtsdeurwaarder (art. 1016bis Ger.W.).

²⁸ R. HAYOT DE TERMICOURT, “De parlementaire immuniteit”, RW 1955-1956, 59-60; J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, l.c., 27.

²⁹ De parlementaire onschendbaarheid is bijvoorbeeld niet relevant wat betreft de procedure bedoeld in art. 15ter van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen. (RvS 14 januari 2009, nr. 189.463, 23)

2.3.2 De onschendbaarheid geldt niet "*bij ontdekking op heterdaad*" (art. 59, eerste en tweede lid, Gw.).³⁰ In de zin van art. 59 Gw. heeft dit begrip een beperkte begripsinhoud.³¹ Het misdrijf dient te zijn ontdekt terwijl het gepleegd wordt of terstond nadat het gepleegd is.³² Algemeen wordt aangenomen dat een maximumtermijn van 24 uur bestaat na het plegen van het misdrijf, waarbinnen nog van "heterdaad" kan worden gesproken.³³ Daarna geldt de onschendbaarheid opnieuw.

Opdat een misdrijf op heterdaad kan worden vastgesteld, volstaat het dat er precieze elementen bestaan waaruit objectief kan worden afgeleid dat een misdrijf wordt gepleegd of net gepleegd is. Het is daarbij niet vereist dat het misdrijf door een getuige is waargenomen of door een agent van gerechtelijke politie onmiddellijk is vastgesteld, noch dat het misdrijf zodanig vanzelfsprekend is en in al zijn aspecten is vastgesteld dat verder onderzoek niet is vereist.³⁴

Het openbaar ministerie kan een parlementslid bovendien alleen vervolgen op grond van ontdekking op heterdaad wanneer het misdrijf nog actueel is. Dat houdt in dat de akte van vervolging enkel van het misdrijf en de eventueel terstond daarop uitgevoerde onderzoekshandelingen mag gescheiden zijn door de tijd die materieel noodzakelijk is om tot de vervolging over te gaan. Een vervolging die is ingesteld na een onderbreking die niet materieel noodzakelijk is om tot haar uitvoering over te gaan, heeft geen betrekking op een actueel misdrijf en is zonder verlof van de parlementaire vergadering waarvan het parlementslid deel uitmaakt, niet ontvankelijk.³⁵

³⁰ Voor een recent toepassingsgeval, zie: *Parl.St. W.Parl.* 2013-2014, nr. 896/001; *Hand. W.Parl.* 2013-2014, nr. 5 (13 november 2013), 18; *Parl.St. Fr.Gem.Parl.* 2013-2014, nr. 569/001; *Hand. Fr.Gem.Parl.* 2013-2014, nr. 6 (18 november 2013); Cass. 3 december 2013, P.13.1858.N; Ch. BEHRENDT en M. VRANCKEN, "L'affaire Wesphael: Quelques observations sur les contours et les conditions d'application de l'immunité parlementaire, à la lumière d'événements récents", *Revue de la Faculté de droit de l'Université de Liège* 2014/I, 123-153; M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN, "Les aspects constitutionnels de l'affaire Wesphael", *JT* 2014, 401-409.

³¹ Cass. 20 juni 1984, RDP 1985, 77, geciteerd in J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 80, Art. 41, tweede lid, Sv., dat een aantal gevallen van betrapping op heterdaad naar analogie bepaald, is NIET van toepassing. Zie ook: Cass. 3 december 2013, P.13.1858.N, 4.

³² Cass. 31 december 1900, *Pas.* 1901, I, 89; Circulaire col. PG, 6/97, 3 (zie bijlage 1).

³³ Circulaire col. PG, 6/97, 4 (zie bijlage 1): "Deze termijn van 24 uur moet aanzien worden als een maximum die zelfs zeer zelden geheel zal kunnen verstrijken." Zie ook: R. HAYOIT DE TERICOURT, *I.c.*, 58; J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 80-83.

³⁴ Cass. 3 december 2013, P.13.1858.N, 6.

³⁵ Cass. 11 juni 2013, P.13.0118.N, 2-3. In datzelfde arrest oordeelt het Hof van Cassatie dat "[d]e aldus verstreken termijn van meer dan drie maanden tussen de laatste door het bestreden vonnis vastgestelde onderzoekshandeling die terstond na de ontdekking van het misdrijf werd verricht en de rechtstreekse dagvaarding, [...] niet verenigbaar [is] met het vereiste dat op het moment van de vervolging, het misdrijf dat het voorwerp van de heterdaad uitmaakt, nog actueel moet zijn." Zie ook: *Corr. Luik* 24 maart 2014, *onuitg.*

Het staat ten slotte aan het openbaar ministerie om te bepalen of er sprake is van "heterdaad".³⁶ De wetgevende vergadering kan deze kwalificatie niet in twijfel trekken.³⁷ De omzendbrief van het college van procureurs-generaal (Circulaire col. PG 6/97 – bijlage 1) bepaalt wel dat "Zo er twijfel bestaat omtrent het feit of een parlementslid al dan niet op heterdaad werd betrapt, zal veiligheidshalve steeds de procedure van artikel 59 van de Grondwet inzake het geval buiten de ontdekking op heterdaad worden gevolgd."³⁸

2.4 Het bijzondere geval van parlementsleden die zitting hebben in meer dan één assemblee³⁹

Indien een parlements lid zitting heeft in meer dan één assemblee moet elke assemblee waarvan betrokkene lid is desgevallend beslissen tot opheffing van de onschendbaarheid. Tevens moeten de beslissingen tot het nemen van dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter is vereist (zie *infra*) meegedeeld worden aan iedere voorzitter van de parlementaire assemblees waarvan betrokkene lid is. Met betrekking tot de persoonlijke aanwezigheid van de voorzitter bij huiszoekingen, kan in onderling overleg een lid dat in de betrokken assemblees zitting heeft, worden afgevaardigd.⁴⁰

Om de vervolging of de hechtenis te schorsen, volstaat het daarentegen dat één assemblee de schorsing vordert.⁴¹ Indien meerdere assemblees een schorsing vorderen, maar met een verschillende draagwijdte, geldt de schorsing met de ruimste draagwijdte.⁴²

³⁶ J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *l.c.*, 82.

³⁷ *Ibid.* De assemblee kan wel steeds de schorsing van de vervolging vorderen. De assemblee moet bijgevolg steeds op de hoogte worden gebracht.

³⁸ Circulaire col. PG, 6/97, 6 (zie bijlage 1).

³⁹ Het gaat bijvoorbeeld om de deelstaatsenatoren, en de leden van de parlementen van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest.

⁴⁰ Circulaire col. PG, 6/97, eerste addendum (1999), 2 (zie bijlage 3).

⁴¹ Voor een recent toepassingsgeval, zie voetnoot 30.

⁴² Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 3 juni 1998 (zie bijlage 2). De respectieve commissies voor de vervolgingen van de betrokken assemblees kunnen samen vergaderen en personen horen. De stemmingen moeten evenwel steeds in iedere commissie apart plaatsvinden. Met betrekking tot dergelijke samenwerking kan een protocol gesloten worden tussen de assemblees. Dergelijke samenwerking veronderstelt natuurlijk wel dat het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid op hetzelfde ogenblik bij de diverse betrokken assemblees aanhangig wordt gemaakt. (*Ibid.*) Voor een toepassingsgeval in het Waals Parlement en het Parlement van de Franse Gemeenschap, waarbij de respectieve commissies voor de vervolgingen niet samen hebben vergaderd, zie voetnoot 30.

3. Draagwijdte van de bescherming

3.1 Algemeen

- 3.1.1 Tijdens de zitting kan de strafvervolgning tegen een parlamentslid alleen worden ingesteld door de ambtenaren van het openbaar ministerie en door de bevoegde ambtenaren (art. 59, vierde lid, Gw.).⁴³ Een benadeelde kan de vervolging bijgevolg niet instellen, noch door een rechtstreekse dagvaarding, noch door zich burgerlijke partij te stellen bij een onderzoeksrechter.^{44, 45} De benadeelde kan dit uiteraard wel tegen andere personen die in dezelfde zaak betrokken zouden zijn.⁴⁶ De benadeelde kan zich bovendien burgerlijke partij tegen een parlamentslid stellen nadat het openbaar ministerie op geldige wijze de strafvordering op gang heeft gebracht.⁴⁷
- 3.1.2 Daden van vervolging gesteld tegen parlamentsleden met miskenning van de regels inzake de parlementaire onschendbaarheid zijn van rechtswege nietig. Deze nietigheid is van openbare orde.⁴⁸

⁴³ "Artikel 6.1 van het Verdrag [tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden] geeft evenwel de partij die beweert door een misdrijf te zijn benadeeld, niet het recht om zelf de strafvordering op gang te brengen tegen degene die zij beschuldigt. Weliswaar, wanneer een dergelijk recht door de interne rechtsorde van een lidstaat is bepaald, zijn de waarborgen die door de voormelde verdragsbepaling zijn vastgelegd toepasselijk op de rechtspleging die de benadeelde partij overeenkomstig de interne wetgeving op gang heeft kunnen brengen. Artikel 59 van de Grondwet kent evenwel dit recht niet toe aan het slachtoffer van de misdrijven waarvan het de vervolging regelt. De niet-ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling van de eiser kan bijgevolg het voormelde artikel 6.1 niet schenden, aangezien dit niet dient om ter zake een rechtspleging te creëren die het intern recht niet kent." (Cass. 22 november 2006, P.06.1173.F, 4)

⁴⁴ Circulaire col. PG, 6/97, 3 (zie bijlage 1): "... het instellen van de strafvordering tegen een parlamentslid tijdens de zitting middels een burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of ingevolge een rechtstreekse dagvaarding voor een strafgerecht door een benadeelde [kan] nooit ontvankelijk [...] zijn."

⁴⁵ "Artikel 59, vierde lid, Grondwet, dat het instellen van de vervolging in strafzaken van een lid van een van beide Kamers, tijdens de duur van de parlementaire zitting, uitsluitend opdraagt aan de ambtenaren van het openbaar ministerie en aan de bevoegde ambtenaren, sluit weliswaar uit dat de strafvordering op gang gebracht wordt door een burgerlijke-partijstelling bij de onderzoeksrechter. Die regel belet de procureur des Konings evenwel niet om, als daartoe grond bestaat, [...] een gerechtelijk onderzoek te vorderen voor de in de klacht bedoelde feiten en aldus de strafvordering op gang te brengen door een op zich staande proceshandeling waarvan de wettigheid niet door het gebrek aan hoedanigheid van de klager is aangetast. [D]ie aan het openbaar ministerie toegekende bevoegdheid [ontneemt] de betekenis niet aan artikel 59, vierde lid, Grondwet, omdat het parket de keuze heeft om de strafvordering niet op gang te brengen maar de zaak onmiddellijk voor de raadkamer te vast te stellen met een vordering die ertoe strekt om de burgerlijkepartijstelling niet ontvankelijk te doen verklaren of de buitenvervolginstelling te doen uitspreken." (Cass. 24 maart 2010, P.10.0068.F, 3)

⁴⁶ Zie: Rk. Eupen 11 oktober 2005, *onuitg.*

⁴⁷ "Het is niet tegenstrijdig om te beslissen, enerzijds, dat een burgerlijkepartijstelling niet ontvankelijk is in zoverre zij tegen een parlamentslid gericht is en, anderzijds, dat de daaropvolgende akten van de rechtspleging geldig zijn omdat zij volgen op een vordering van de procureur des Konings die de gevolgen van de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke klacht opheft." (Cass. 24 maart 2010, P.10.0068.F, 4)

⁴⁸ R. HAYOIT DE TERMICOURT, *l.c.*, 66-67. Zie ook: Corr. Luik 24 maart 2014, *onuitg.*

- 3.1.3 Een andere sanctie op de niet-inachtneming van art. 59 Gw. is vervat in art. 158 Sw.: rechters of leden van het openbaar ministerie zijn strafbaar indien ze de regels inzake de parlementaire onschendbaarheid niet naleven.⁴⁹

3.2 Er is een *gradatie* in de bescherming

Voor sommige handelingen in strafzaken gesteld tegen een parlamentslid is het voorafgaand verlot van de assemblee vereist (*infra* 3.2.1). Voor andere dient de toestemming gegeven te worden door de eerste voorzitter van het hof van beroep (*infra* 3.2.2). Voor een derde categorie handelingen staat het parlamentslid op gelijke voet met elke andere burger (*infra* 3.2.3).

- 3.2.1 Handelingen waarvoor de assemblee verlot moet verlenen: **aanhouding, verwijzing en rechtstreekse doorgaarding voor een hof of een rechtbank** (art. 59, eerste lid, Gw.).

Een parlamentslid kan zonder het verlot van de betrokken wetgevende vergadering:

- niet aangehouden worden

Dit slaat op de gerechtelijke aanhouding, in het kader van een onderzoek naar strafbare feiten (d.i. naar aanleiding van een misdrijf).⁵⁰ Er wordt aangenomen dat ook voor de aanhouding ter uitvoering van een vonnis of een arrest het verlot van de assemblee vereist is.⁵¹

Het verlot van de assemblee is echter niet vereist voor de zogenaamde "administratieve" aanhoudingen.⁵² Dat zijn de

⁴⁹ Art. 158 Sw.: "Met geldboete van tweehonderd [euro] tot tweeduizend [euro] worden gestraft, en tot ontzetting van het recht om openbare ambten, bedieningen of betrekkingen te vervullen kunnen worden veroordeeld, alle rechters, alle ambtenaren van het openbaar ministerie, alle officieren van de gerechtelijke politie, alle andere openbare officieren, die zonder de voorgeschreven machtigingen, hetzij een vonnis tegen een minister, een senator of een volksvertegenwoordiger, hetzij een beschikking of een bevel strekkende om hen te vervolgen of in beschuldiging te doen stellen, uitlokken, geven of ondertekenen, of die, zonder dezelfde machtigingen, de last of het bevel geven of ondertekenen om hetzij een minister, hetzij een senator of een volksvertegenwoordiger te vatten of aan te houden, behalve, wat de twee laatstgenoemden betreft, bij ontdekking op heterdaad."

⁵⁰ Bedoeld wordt zowel de aanhouding op bevel van de procureur des Konings (voor maximaal 24 uur) als op bevel van de onderzoeksrechter (J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, l.c., 42).

⁵¹ Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 3 juni 1998 (zie bijlage 2); zelfs wanneer de veroordeling het verlies van de burgerlijke en politieke rechten met zich mee brengt (J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, l.c., 39).

⁵² Parl.St. Kamer 1995-1996, nr. 492/9, 3; Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 3 juni 1998 (zie bijlage 2); er zijn een aantal precedents van "administratieve" aanhoudingen van parlementsleden: op 24 april 1992 werden bijvoorbeeld negen volksvertegenwoordigers administratief aangehouden tijdens een manifestatie in

aanhoudingen die door de politie in de uitoefening van haar preventieve opdrachten (voorkomen van misdrijven) of in het kader van de ordehandhaving getroffen worden.⁵³ Die administratieve aanhouding mag echter niet langer duren dan noodzakelijk en in geen geval langer dan twaalf uur.⁵⁴ De voorzitter van de assemblee moet steeds op de hoogte gebracht worden van de administratieve aanhouding⁵⁵ en de assemblee kan op elk ogenblik beslissen dat ze moet worden beëindigd.⁵⁶

- niet verwezen worden naar een hof of een rechtbank

Hiermee wordt bedoeld de beschikking van het onderzoeksgerecht (raadkamer of kamer van inbeschuldigingstelling) volgend op een onderzoek door de onderzoeksrechter, waardoor de zaak bij een vonnisgerecht aanhangig wordt gemaakt.⁵⁷ Het openbaar ministerie dient voorafgaandelijk, via de procureur-generaal van het bevoegde hof van beroep, een verzoek te richten aan de assemblee tot opheffing van de onschendbaarheid van het betrokken parlementslid.⁵⁸

- niet *rechtstreeks* gedagvaard worden voor een hof of een rechtbank⁵⁹

3.2.2 Sommige andere daden van onderzoek, de zgn. dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter vereist is⁶⁰, kunnen m.b.t. parlementsliden alleen worden bevolen door de

Voeren; zie ook Linkebeek, op 2 oktober 1995, en Enghien, op 31 juni 1996.

⁵³ Volgens art. 31 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt (BS 22 december 1992) is de administratieve aanhouding mogelijk van:

- (1) personen die de politieambtenaren hinderen in het vervullen van hun opdracht het verkeer vrij te houden;
- (2) personen die de openbare rust daadwerkelijk verstoren;
- (3) personen die een misdrijf plegen dat de openbare rust en openbare veiligheid in gevaar brengt, of op het punt staan dat te doen;
- (4) personen die deelnemen aan bepaalde vormen van samenscholingen.

⁵⁴ J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 39-40.

⁵⁵ Ministeriële omzendbrief van 15 april 1949.

⁵⁶ Krachtens artikel 59, laatste lid, Gw. De notie "hechtenis" slaat immers ook op deze vorm van aanhouding (J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 40; R. HAYOIT DE TERMICOURT, *I.c.*, 61).

⁵⁷ Art. 129 en 130 Sv.

⁵⁸ Circulaire col. PG, 6/97, eerste addendum (1999), 3 (zie bijlage 3).

⁵⁹ Dit is enkel mogelijk bij wanbedrijven en overtredingen, wanneer geen gerechtelijk onderzoek werd bevolen. Zoniet is het de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling die verwijst naar het vonnisgerecht (J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 33).

⁶⁰ Het Wetboek van strafvordering bevat een wettelijke regeling voor een aantal opsporingsmethoden die door hun heimelijk karakter en door de mogelijke inbreuk op fundamentele rechten als "bijzonder" worden aangemerkt. Het betreft de observatie, de infiltratie en de informantenwerking. De bijzondere opsporingsmethoden worden aangewend onder de controle van het openbaar ministerie, en niet van een rechter. Enkel voor artsen en advocaten is er in bepaalde gevallen een bijzondere regeling waarin de structurele tussenkomst van de onderzoeksrechter en van de staphouder of een vertegenwoordiger van de orde van geneesheren is voorgeschreven (art. 56bis Sv.). Parlementsliden genieten dergelijke uitzonderingsmaatregelen blijkbaar niet.

eerste voorzitter van het hof van beroep op verzoek van de bevoegde (onderzoeks)rechter.⁶¹ De toelating van de assemblee is echter niet vereist (art. 59, tweede lid, Gw.).

Het gaat hierbij om⁶²:

- het bevel tot medebrenging voor ondervraging en confrontatie (m.a.w. wanneer een parlamentslid zich verzet tegen een ondervraging of confrontatie)⁶³;
- het bevel tot huiszoeking (wanneer het parlamentslid niet instemt)⁶⁴;
- de inbeslagneming in het kader van een dergelijke huiszoeking;
- het opsporen van telefonische mededelingen zonder toestemming van de betrokkene;
- het af luisteren van telefoongesprekken;
- het onderzoek aan het lichaam.⁶⁵

Voor deze dwangmaatregelen zijn een aantal garanties ingebouwd:

1° deze maatregelen moeten aan de voorzitter van de as-

⁶¹ Er zij gewezen op de mogelijkheid waarover de eerste voorzitter beschikt om een algemeen bevel te geven tot het nemen van dwangmaatregelen.

⁶² *Parl.St.* Kamer 1995-1996, nr. 492/9, 3; Circulaire col. PG, 6/97, 5 (zie bijlage 1).

⁶³ Het bevel tot medebrenging wordt zonder nuance vermeld in Circulaire col. PG, 6/97, 5 (zie bijlage 1). Contra: M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, Brugge, La Charte, 2014, 1549-1550 en voetnoot 58, die het bevel tot medebrenging gelijkstellen met een aanhouding en vinden dat daarvoor toch een verlof van een parlementaire assemblee vereist is.

⁶⁴ Onder het vroegere art. 45 Gw. stelde het Hof van Cassatie dat een huiszoeking bij een parlamentslid kan, als het gaat om een onderzoek naar misdrijven ten laste van derden en niet ten laste van het parlamentslid. Er kan dus worden aangenomen dat voor een huiszoeking (of een inbeslagneming) in de woning van het parlamentslid in het kader van een onderzoek tegen derden, noch de toestemming van het parlamentslid vereist is, noch het bevel van de eerste voorzitter van het hof van beroep (M. UYTENDAELE, "Actualité de l'immunité parlementaire", *JT* 1993, nr. 12).

In de rechtsleer gaan echter stemmen op dat die rechtspraak van het Hof van Cassatie (die dateert van 30 september 1992) niet kan worden volgehouden onder het nieuwe, in 1997 volledig herziene, art. 59 Gw. en dat de uitzonderingsprocedures, waarin dit artikel voorziet (bevel eerste voorzitter hof van beroep, aanwezigheid parlamentsvoorzitter, ...), voortaan gelden zodra de dwangmaatregel tegen een parlamentslid is gericht (M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, o.c., 1548; P. HERBOTS, "Parlementaire immunité Dewinter geschonden", *De Juristenkrant* 10 mei 2006, 5). In vergelijking met de periode vóór 1997 zijn er nu immers veel meer opsporings- en onderzoekshandelingen tegen een parlamentslid mogelijk zonder dat een verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid moet worden ingediend, zodat het onderscheid tussen een onderzoek tegen een parlamentslid resp. een derde overbodig lijkt. Tijdens een in 2006 in de rechtsleer beschreven gerechtelijk onderzoek naar een derde zou het telefoonverkeer van een Vlaams parlamentslid op bevel van een onderzoeksrechter geregistreerd zijn, zonder dat vooraf de eerste voorzitter van het hof van beroep daartoe het bevel gaf en zonder dat dit aan de voorzitter van het Vlaams Parlement werd meegedeeld. Dit lijkt een toepassing te zijn van de oude cassatierechtspraak.

⁶⁵ Art. 90bis, eerste lid, Sv.: "Buiten de gevallen van een op heterdaad ontdekt of als zodanig beschouwd misdrijf en het geval waarin een meerderjarige schriftelijke toestemming geeft, kan een onderzoek aan het lichaam enkel bevolen worden door de onderzoeksrechter, door de kamer van inbeschuldigingstelling en door de rechtbank of het hof die van de misdaad of het wanbedrijf kennis neemt".

semblee worden meegedeeld⁶⁶; deze is gebonden door het geheim van het onderzoek⁶⁷;

2° een parlamentslid kan in elke stand van het onderzoek, tijdens de zitting en in strafzaken, aan de assemblee waarvan hij deel uitmaakt de schorsing van de vervolging vragen (art. 59, vijfde lid, Gw.). De assemblee dient hiertoe te beslissen met een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen⁶⁸;

3° voor de huiszoeking en inbeslagneming geldt bovendien nog een bijkomende bescherming. De voorzitter of een door hem aangewezen lid moet daarbij aanwezig zijn (art. 59, derde lid, Gw.).

In een brief aan de minister van Justitie van 3 juni 1998 geven de voorzitters van de zeven assemblees de volgende verduidelijkingen (zie bijlage 2): "Iedere huiszoeking of inbeslagneming is nietig indien de voorzitter van de betrokken assemblee (of zijn vervanger) niet aanwezig is. De voorzitter of zijn vervanger treedt alleen op, zonder hulp van de griffier van de assemblee. Indien voor hem een deontologisch probleem rijst, laat hij zich vervangen. Indien op hetzelfde ogenblik op verschillende plaatsen een huiszoeking of inbeslagneming plaatsvindt, kan hij verschillende leden van zijn assemblee aanwijzen om hem te vervangen."

De Conferentie van voorzitters van de Kamer van volksvertegenwoordigers van 14 juli 1999 stelde bovendien dat de voorzitter, wanneer hij zijn bevoegdheden delegeert, een van de ondervoorzitters van de Kamer aanwijst om de huiszoeking of inbeslagneming bij een lid van de Kamer bij te wonen. De ondervoorzitter wordt aangewezen volgens de protocollaire rangorde, tenzij hij verhinderd is, en hoort bij voorkeur tot dezelfde taalgroep als het betrokken lid.

De rol van de voorzitter van de assemblee bij een huiszoeking waarbij documenten in beslag worden genomen, kan worden omschreven naar analogie van de rol van de stafhouder die aanwezig is bij een huiszoeking bij een advocaat. Hij is ook in dit geval gebonden door het geheim van het onderzoek.⁶⁹

⁶⁶ Art. 59 Gw. bepaalt nergens wanneer en door wie de dwangmaatregel ter kennis moet worden gebracht van de betrokken parlamentsvoorzitter. De *ratio legis* van deze verplichting kan evenwel slechts doen besluiten dat deze mededeling onverwijld en in elk geval voor de uitvoering van de bewuste dwangmaatregelen dient te gebeuren door de bevelverlener, d.i. de eerste voorzitter van het hof van beroep (Circulaire col. PG, 6/97, 6 – zie bijlage 1).

⁶⁷ Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 3 juni 1998 (zie bijlage 2).

⁶⁸ Art. 59, vijfde lid, Gw. Let op het verschil met de schorsingsmogelijkheid voorzien in het laatste lid van art. 59 Gw., die slechts een gewone meerderheid vereist.

⁶⁹ Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 3 juni 1998

3.2.3 Voor sommige opsporings- en onderzoeksdaaden staat het parlementslid op gelijke voet met een gewone burger. Het gewone strafprocesrecht geldt.

Het gaat hierbij om:⁷⁰

- de ondervraging;
- de confrontatie met getuigen;
- de huiszoeking met toestemming van het betrokken parlementslid;
- de inbeslagneming met toestemming van het betrokken parlementslid;
- het opsporen van telefonische mededelingen met toestemming van het betrokken parlementslid;
- de inbeschuldigingstelling of de in verdenkingstelling.

Er zij bovendien op gewezen dat het aanbieden van een minnelijke schikking aan een parlementslid geen daad van vervolging is in de zin van art. 59 Gw.⁷¹ Een minnelijke schikking heeft slechts tot doel een vervolging te vermijden en belet de vervolging indien zij aanvaard wordt.⁷² Bij niet-aanvaarding of niet-betaling moet echter verlof tot vervolging worden gevraagd aan de assemblee, zelfs voor minieme feiten (bijvoorbeeld parkeerboetes).⁷³ In de omzendbrief van het College van procureurs-generaal wordt dan ook aangedrongen op de grootste omzichtigheid. Alvorens een minnelijke schikking aan een parlementslid aan te bieden, zal de procureur des Konings middels een gemotiveerd verslag de procureur-generaal bij het hof van beroep raadplegen.⁷⁴

De verzegeling van het kantoor van een parlementslid is in principe te beschouwen als een louter voorbereidende handeling die het nut van een eventuele huiszoeking of inbeslagname moet garanderen. De tussenkomst van de eerste voorzitter van het hof van beroep en de aanwezigheid van de voorzitter van de betrokken assemblee zijn dus niet vereist.⁷⁵

(zie bijlage 2).

⁷⁰ *Parl.St.* Kamer 1995-1996, nr. 492/9, 2-3.

⁷¹ Circulaire col. PG, 6/97, 8-9 (zie bijlage 1).

⁷² Art. 216bis, § 1, Sv.

⁷³ Er zijn ook voorbeelden van het omgekeerde geval, namelijk dat parlementsliden een minnelijke schikking voor een verkeersovertreding willen aanvaarden, terwijl de procureur des Konings de intentie heeft om hen, in overeenstemming met het vervolgingsbeleid (bijvoorbeeld een te hoge snelheidsovertreding), voor de politierechtbank te dagvaarden. In dergelijke gevallen is de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid noodzakelijk. De bereidwilligheid van de betrokken parlementsliden doet niet ter zake. Zie bijvoorbeeld: *Parl.St.* Kamer 2007-2008, nr. 52-0919/001; *Parl.St.* Kamer 2012-2013, 53-2709/001.

⁷⁴ Circulaire col. PG, 6/97, 9 (zie bijlage 1).

⁷⁵ Mocht daarentegen blijken dat de verzegeling een echte dwangmaatregel is, bijvoorbeeld omdat de verzegeling langer aansleept dan nodig om te kunnen spreken van een voorbereidende handeling, lijkt het evident dat, naar analogie van een huiszoeking of een inbeslagname, een bevel van de eerste voorzitter van het hof van beroep voor handen is en de betrokken parlementsvoorzitter bij de zegellegging aanwezig is.

4. De schorsing door de assemblee

4.1 Schorsing op initiatief van het betrokken lid (art. 59, vijfde lid, Gw.)⁷⁶

Een parlamentslid kan in elke stand van het onderzoek aan de betrokken assemblee de schorsing van de vervolging vragen.⁷⁷ Het verzoek moet gestaafd zijn met overtuigende argumenten.⁷⁸ Het doorslaggevend criterium om te besluiten tot de schorsing is het “*ernstig en eerlijk*” karakter van de vervolgingen.⁷⁹

De betrokken assemblee kan de schorsing slechts bevelen bij meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen.⁸⁰ De assemblee beveelt in beginsel de schorsing van alle onderzoeksdaden, maar kan de schorsing ook beperken tot één of enkele onderzoeksdaden.⁸¹

De schorsing kan in elke stand van het onderzoek worden gevraagd. Ze kan niet meer worden gevraagd wanneer het onderzoek is afgesloten, d.i. zodra de zaak bij een vonnisgerecht aanhangig is gemaakt of na een buitenvervolginstelling. Wanneer de zaak bij een vonnisgerecht aanhangig is gemaakt, is schorsing alleen nog mogelijk op initiatief van de betrokken assemblee (art. 59, zesde lid, Gw.).

De schorsing kan ook worden gevraagd indien het onderzoek werd opgestart buiten de zitting of na een ontdekking op heterdaad.⁸²

Het parlamentslid kan zijn vraag tot schorsing herhalen telkens zich een nieuw feit voordoet.

Art. 59, vijfde lid, Gw. bepaalt niet hoe lang de bevolen schorsing duurt. De betrokken assemblee kan bijgevolg een schorsing bevelen die niet de volledige duur van de zitting beslaat. De schorsing kan in elk geval slechts tijdens de zitting uitwerking hebben.

⁷⁶ Voor een recent toepassingsgeval in de Kamer van volksvertegenwoordigers, zie: *Parl.St.* Kamer 2011-2012, nr. 53-2279/001; *Hand.* Kamer 2011-2012, nr. CRIV53PLEN095 (28 juni 2012), 78-86. Voor een recent toepassingsgeval in het Waals Parlement en het Parlement van de Franse Gemeenschap, zie voetnoot 30. In beide gevallen werd de schorsing niet bevolen.

⁷⁷ Let wel, het loutere feit van een vraag tot schorsing van de vervolging door een lid, heeft niet tot gevolg dat de schorsing dan reeds ingaat. Het is de stemming van de assemblee die het tijdstip bepaalt waarop de vervolging geschorst wordt. (Circulaire col. PG, 6/97, eerste addendum (1999), 2 – zie bijlage 3)

⁷⁸ J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 56. Zo nodig vraagt de commissie voor de Vervolgingen, via de Kamervoorzitter, bijkomende informatie van de procureur-generaal: *Parl.St.* Kamer 2011-2012, nr. 53-2279/001.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Merk op dat bij de schorsing op initiatief van de assemblee (*infra*, 4.2) een gewone meerderheid volstaat. Een parlamentslid dat vervolgd wordt, heeft er dus alle belang bij een verzoek tot schorsing te laten indienen door een collega.

⁸¹ Het gaat om de schorsing van de gerechtelijke handelingen die zonder het verlof van de assemblee gesteld kunnen worden.

⁸² Voor een voorbeeld van een “heterdaad”-procedure, zie voetnoot 30.

4.2 Schorsing op initiatief van de assemblee (art. 59, zesde lid, Gw.)

De assemblee waarvan het lid deel uitmaakt, kan op eigen initiatief de schorsing vorderen van de hechtenis⁸³ van een parlamentslid of zijn vervolging voor een hof of een rechtbank.

In tegenstelling tot wat het geval is bij schorsing op initiatief van het betrokken lid, volstaat een gewone meerderheid bij schorsing op initiatief van de assemblee.⁸⁴

De betrokken assemblee kan niet op eigen initiatief de schorsing vorderen van een onderzoeksmaatregel waarvoor het parlamentslid zijn toestemming heeft verleend of van een dwangmaatregel waarvoor het optreden van een rechter is vereist.

De assemblee kan de schorsing bevelen van elke vervolging voor een hof of een rechtbank ongeacht de oorzaak of de reden ervan. Ze kan dus ook terugkomen op een eerdere beslissing tot opheffing van de onschendbaarheid of tot niet-schorsing.⁸⁵

De betrokken assemblee kan de schorsing op ieder ogenblik vorderen. Ze kan de schorsing echter niet meer vorderen na de sluiting van de debatten in een strafproces, om aldus de uitspraak van het vonnis te verhinderen.⁸⁶

De hechtenis of vervolging worden geschorst tijdens de zitting. De assemblee zou een bijzonder omschreven duur kunnen bevelen. De schorsing kan in ieder geval slechts tijdens de zitting uitwerking hebben.

5. De opheffing van de onschendbaarheid⁸⁷

5.1 De assemblee heeft een autonome bevoegdheid voor het uitwerken van de procedure inzake de opheffing van de onschendbaarheid⁸⁸, met inachtneming evenwel van de rechten van de verde-

⁸³ Dit omvat de aanhouding zoals bedoeld in art. 59, eerste lid, Gw., maar ook de administratieve aanhouding. In geval van aanhouding (of vervolging) van een parlamentslid waarvoor zijn assemblee geen toelating moet geven (heterdaad, buiten de zitting), brengt de procureur-generaal onmiddellijk de minister van Justitie op de hoogte (omzendbrief van de minister van Justitie van 18 augustus 1928). Die werkwijze stelt de minister van Justitie in staat om de betrokken parlamentsvoorzitter daarvan op de hoogte te brengen, zodat de assemblee zich over een eventuele schorsing kan beraden (*Hand. Kamer 1927-1928*, 6 juli 1928, 1581-1583; *Parl.St. Kamer 1927-1928*, nr. 275).

⁸⁴ Zie voetnoot nr. 80; J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 49.

⁸⁵ Circulaire col. PG, 6/97, 8 (zie bijlage 1).

⁸⁶ *Parl.St. Kamer 1995 (BZ)*, nr. 19/1, 3: "In artikel 59 van de Grondwet is geen sprake van enige tussenkomst van de Wetgevende Kamers in dit stadium van de rechtspleging. Trouwens, het beginsel van de scheiding der machten is in strijd met iedere tussenkomst in verband met de uitspraak van het vonnis."

⁸⁷ Zie ook: P.D.G. CABOOR, *I.c.*, 95-122.

⁸⁸ Zie ook: Cass. 18 mei 2011, P.10.2049.F, 6.

diging.⁸⁹

Het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid gaat bij voorkeur uit van de procureur-generaal bij het hof van beroep waaronder de zaak ressorteert, en is gericht aan de voorzitter van de assemblee.⁹⁰ Het verzoek moet vergezeld zijn van een dossier waarin de ten laste gelegde feiten, de eventuele klachten, getuigenissen, bekentenissen en bewijsstukken zijn opgenomen. Er wordt aangenomen dat het om het volledige dossier moet gaan.⁹¹ Hoewel dat strikt genomen niet noodzakelijk is, bevat het dossier over een verzoek tot verwijzing of rechtstreekse dagvaarding meestal ook een ontwerpvoordering of een ontwerpdatumdagvaarding. Dit schept duidelijkheid over de precieze feiten waarvoor het openbaar ministerie wil vervolgen.⁹²

De procureur-generaal moet een verzoek tot opheffing indienen zodra het gerechtelijk onderzoek volledig is en de raadkamer een datum voor de behandeling van de zaak heeft bepaald.⁹³ Dit is ook het geval wanneer het openbaar ministerie de buitenvervolginstelling vordert. De onderzoeksgerechten kunnen immers toch de verwijzing bevelen terwijl het openbaar ministerie de buitenvervolginstelling had gevorderd.⁹⁴

De voorzitter brengt de assemblee op de hoogte van het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid (zonder evenwel de naam van

⁸⁹ J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *l.c.*, 57-58; de assemblee dient o.i. ook het beginsel van het "vermoeden van onschuld" na te leven zoals omschreven in de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (cf. het arrest Alenet de Ribemont).

⁹⁰ Omzendbrief van de minister van Justitie van 19 juli 1910, herhaald in de omzendbrief van de minister van Justitie van 1 september 1983, geciteerd in: *Parl.St. Kamer 1994-1995*, nr. 1699/1, 3-4: "... une raison de convenance fait désirer, à mon sentiment, que la Chambre compétente ne soit saisie de pareille demande que par le procureur général lui-même. Sa haute intervention apparaît à la fois comme une marque de déférence à l'égard du pouvoir législatif et comme une garantie de l'examen sérieux dont l'affaire a été l'objet de la part du parquet...". De commissie voor de Vervolgingen onderschreef deze bepaling van de omzendbrief, inzake het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid van het betrokken parlementslid, en vroeg uitdrukkelijk aan de procureur-generaal te bevestigen dat hijzelf (en niet alleen de onderzoeksrechter) om de opheffing van de onschendbaarheid verzocht. (*Parl.St. Kamer 1994-1995*, nr. 1699/1, 3-4)

⁹¹ Zie: J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *l.c.*, 64. Zo nodig vraagt de commissie voor de Vervolgelingen, via de Kamervoorzitter, aanvullende informatie of bijkomende stukken van de procureur-generaal. Zie bijvoorbeeld: *Parl.St. Kamer 2001-2002*, nr. 50-1873/001; *Parl.St. Kamer 2004-2005*, nr. 51-1714/001; *Parl.St. Kamer 2012-2013*, nr. 53-2620/001; *Parl.St. Kamer 2012-2013*, nr. 53-2621/001; *Parl.St. Kamer 2012-2013*, nr. 53-2795/001; *Parl.St. Kamer 2013-2014*, nr. 53-3241/001.

⁹² *Parl.St. Kamer 2001-2002*, nr. 50-1946/001, 21. Toepassingsgevallen waarin het openbaar ministerie een ontwerpdatumdagvaarding of -voordering bij het verzoek tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid voegde: *Parl.St. Kamer 2000-2001*, nr. 50-1346/001; *Parl.St. Kamer 2001-2002*, nr. 50-1873/001; *Parl.St. Kamer 2003-2004*, nr. 51-0426/001; *Parl.St. Kamer 2003-2004*, nr. 51-0712/001; *Parl.St. Kamer 2004-2005*, nr. 51-1714/001; *Parl.St. Kamer 2007-2008*, nr. 52-1394/001; *Parl.St. Kamer 2012-2013*, nr. 53-2620/001; *Parl.St. Kamer 2012-2013*, nr. 53-2621/001; *Parl.St. Kamer 2013-2014*, nr. 53-3241/001.

⁹³ Het is van belang om de assemblee voldoende tijd te laten om het verzoek te onderzoeken.

⁹⁴ Circulaire col. PG, 6/97, tweede addendum (COL 15/2006 – zie bijlage 5); Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, dd. 5 december 2005 (zie bijlage 4). Contra: *Parl.St. W.Parl. 2012-2013*, nr. 756/1, 4.

de betrokkene of de ten laste gelegde feiten te vermelden), en het verzoek wordt naar de commissie voor de Vervolgingen verwezen.⁹⁵

In de Kamer van volksvertegenwoordigers is het gebruikelijk⁹⁶ dat de commissieleden, het betrokken parlementslid en diens advocaten het dossier kunnen raadplegen. Het nemen van fotokopieën en het gebruik van een dictafoon worden niet toegestaan, het nemen van notities wel.⁹⁷

De commissie vergadert met gesloten deuren. Het is gebruikelijk dat de debatten aanvangen met een kort verslag om de geschilpunten te bepalen. Dit gebeurt in afwezigheid van het betrokken lid.⁹⁸ De commissie kan het betrokken lid horen. Hij heeft het recht gehoord te worden, als hij daarom verzoekt.⁹⁹ Hij mag zich laten bijstaan door één van zijn collega's of door een raadsman.^{100, 101} Pleidooien en het neerleggen van nota's, conclusies en stukken worden toegelaten.¹⁰² Traditioneel wordt een rechtstreekse discussie met het betrokken lid of zijn advocaat vermeden.¹⁰³

Indien de commissie beslist derden te horen, dan gebeurt dit in afwezigheid van het betrokken lid. Deze laatste kan niettemin kennis nemen van de elementen van de derdenverklaring opgenomen in het verslag. De beraadslaging gebeurt eveneens in afwezigheid van het

⁹⁵ Art. 160 Rgt. Kamer.

⁹⁶ In één dossier week de commissie voor de Vervolgingen van de gebruikelijke werkwijze af: er werd een genummerde kopie van het omvangrijke dossier aan de commissieleden bezorgd, terwijl het betrokken lid het op het commissiesecretariaat kon inkijken (*Parl.St. Kamer* 2004-2005, nr. 51-1714/001, 4).

⁹⁷ *Parl.St. Kamer* 2000-2001, nr. 50-1346/001, 3; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1873/001, 3; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1946/001, 10; *Parl.St. Kamer* 2004-2005, nr. 51-1714/001; *Parl.St. Kamer* 2011-2012, nr. 53-2279/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2620/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2621/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2795/001; *Parl.St. Kamer* 2013-2014, nr. 53-3241/001.

⁹⁸ F. ERDMAN, *l.c.*, 503.

⁹⁹ Art. 160 Rgt. Kamer.

¹⁰⁰ Zie bijvoorbeeld: *Parl.St. Kamer* 2000-2001, nr. 50-1346/001; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1873/001; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1946/001; *Parl.St. Kamer* 2011-2012, nr. 53-2279/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2620/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2621/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2795/001; *Parl.St. Kamer* 2013-2014, nr. 53-3241/001. De vraag of het betrokken lid zijn dossier mag inzien, is betwist (zie J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *l.c.*, 68-69). Het Reglement van het Vlaams Parlement voorziet uitdrukkelijk in deze mogelijkheid (art. 100, nr. 6, derde lid, Rgt. VI.Parl. – *Parl.St. VI.Parl.* 2014 (BZ), nr. 7/1). In de Kamer wordt dit in de praktijk toegestaan (zie voetnoot nr. 97).

¹⁰¹ In een dossier kon een parlementslid, dat had gevraagd om te worden gehoord, omwille van zijn gezondheidstoestand niet aanwezig zijn. De commissie aanvaardde bij wijze van uitzondering dat het lid door een collega werd vertegenwoordigd, op haar beurt bijgestaan door raadslieden. (*Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2621/001, 7)

¹⁰² F. ERDMAN, *l.c.*, 503-504. De commissie is echter niet verplicht deze te beantwoorden in het eindverslag aan de plenaire vergadering. De beslissing van de commissie is immers geen juridische akte. Voorbeelden van het indienen van memories e.d.m.: *Parl.St. Kamer* 2000-2001, nr. 50-1346/001; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1873/001; *Parl.St. Kamer* 2001-2002, nr. 50-1946/001; *Parl.St. Kamer* 2004-2005, nr. 51-1714/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2620/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2621/001; *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2795/001.

¹⁰³ *Ibid.*

betrokken lid. De commissie beslist bij gewone meerderheid, maar de traditie wil dat er naar een consensus wordt gestreefd.¹⁰⁴

De commissie doet een aanbeveling aan de plenaire vergadering die, met een gewone meerderheid, beslist over de opheffing van de onschendbaarheid.¹⁰⁵ Art. 160 Rgt. Kamer bepaalt dat het woord alleen mag gevoerd worden door de rapporteur van de commissie, door het betrokken lid of een lid dat hem vertegenwoordigt, alsmede door één spreker voor en één spreker tegen. Het debat in plenaire vergadering is in principe openbaar.^{106, 107} Het betrokken lid kan worden gehoord. Of de advocaat of derden kunnen worden gehoord, is betwistbaar.¹⁰⁸

De beslissing tot het al dan niet opheffen van de onschendbaarheid houdt geen vermoeden van schuld of onschuld in. Het is enkel een machtiging tot vervolging of aanhouding.¹⁰⁹ Een parlementaire assemblee is noch een onderzoeksgerecht, noch een vonnisgerecht, maar onderzoekt wel de feiten die haar door het openbaar ministerie worden meegedeeld. Dit onderzoek is beperkt tot een marginale toetsing die nodig is om het verzoek tot opheffing te kunnen beoordelen. Een wetgevende assemblee spreekt zich evenwel niet uit over de bezwaren die het openbaar ministerie uit die feiten meent af te leiden en evenmin over de opportuniteit, de wijze en het tijdstip van het optreden van het openbaar ministerie.¹¹⁰

5.2 De commissie voor de Vervolgingen gaf de volgende definitie van de constante rechtspraak van de Kamer inzake de verzoeken tot opheffing van de onschendbaarheid¹¹¹:

"[D]e niet-opheffing van de parlementaire onschendbaarheid of

¹⁰⁴F. ERDMAN, *I.c.*, 504. Een beslissing bij consensus is echter niet altijd mogelijk: *Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50-1346/001; *Parl.St.* Kamer 2001-2002, nr. 50-1946/001.

¹⁰⁵"Het commissieverslag aan de plenaire vergadering wordt gepubliceerd als een gedrukt parlementair stuk. Het is traditie in het verslag de anonimiteit te verzekeren en in de mate van het mogelijke de beschrijving van de feiten te beperken." (F. ERDMAN, *I.c.*, 504) In de Kamer van volksvertegenwoordigers is het sinds de herziening van art. 59 Gw. de praktijk om de naam van het betrokken parlementslid in het commissieverslag en het *Integraal Verslag* te vermelden. Tweemaal vermeldde het *Integraal Verslag* echter de naam van het betrokken parlementslid niet: *Hand.* Kamer 2003-2004, nr. CRIV51PLEN021 (13 november 2003), 1-3; *Hand.* Kamer 2003-2004, nr. CRIV51PLEN047 (29 januari 2004), 25-28.

¹⁰⁶Onder voorbehoud van art. 56 Rgt. Kamer, dat bepaalt dat de Kamer kan beslissen te vergaderen met gesloten deuren op verzoek van tien leden of van de voorzitter.

¹⁰⁷"Noch de [...] artikelen 59 en 120 [Gw.] noch enig algemeen rechtsbeginsel leggen de verplichting op om de beraadslaging over het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid van een lid van een parlementaire vergadering met gesloten deuren te laten plaatsvinden en de stemming in het geheim te laten verlopen." (Cass. 18 mei 2011, P.10.2049.F, 5-6).

¹⁰⁸F. ERDMAN, *I.c.*, 505.

¹⁰⁹J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 71.

¹¹⁰*Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50-1346/001, 6-8; *Parl.St.* Kamer 2001-2002, nr. 50-1946/001, 16-22.

¹¹¹*Parl.St.* Kamer 1994-1995, nr. 1699/1, 6-7. Zie tevens voor de criteria gehanteerd bij de beoordeling van het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid: J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, *I.c.*, 71 ev.

een vordering tot schorsing van de vervolgingen tegen een lid veronderstelt dat:

- ofwel de medegedeelde feiten *prima facie* tot de conclusie leiden dat de vordering steunt op elementen die uit de lucht gegrepen, onrechtmatig, verjaard, willekeurig of onbeduidend zijn;
- ofwel de feiten het onvoorziene gevolg zijn van een politieke actie;
- ofwel het om een misdrijf gaat met duidelijk politieke drijfveren.

Indien een machtiging tot vervolging op grond van deze beoordeling in principe mogelijk zou zijn, dient hoe dan ook de impact van de vervolging op de uitoefening van het mandaat nog ter sprake te komen.^{112, 113, 114}

5.3 De machtiging tot vervolging verleend door de assemblee is limitatief. Zij geldt m.a.w. enkel voor de feiten waarvan sprake in het verzoek tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid of in het aan de assemblee meegedeelde dossier ter kennisgeving van reeds ingezette vervolgingen.¹¹⁵

5.4 De assemblee kan de machtiging bovendien beperken. Zij kan bijvoorbeeld verleend worden voor bepaalde feiten en geweigerd voor andere.¹¹⁶ De wetgevende vergadering kan ook bijvoorbeeld de machtiging tot verwijzing of tot rechtstreekse dagvaarding verlenen, maar deze weigeren voor de aanhouding.¹¹⁷

5.5 Art. 59, eerste lid, Gw. vereist enkel het verlof van een wetgevende assemblee voor het "op gang brengen" van de strafvordering bij het vonnisgerecht (door verwijzing of rechtstreekse dagvaarding),

¹¹²Parl.St. Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 448/1, 3-4; Parl.St. Kamer 1992-1993, nr. 687/1, 4; Parl.St. Kamer 2000-2001, nr. 50-1346/001, 6; Parl.St. Kamer 2001-2002, nr. 50-1873/001, 9; Parl.St. Kamer 2001-2002, nr. 50-1946/001, 16; Parl.St. Kamer 2007-2008, nr. 52-0919/001, 4; Parl.St. Kamer 2007-2008, nr. 52-1394/001, 7; Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 53-2620/001, 6; Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 53-2621/001, 11-12; Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 53-2709/001, 4; Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 53-2795/001, 16-17; Parl.St. Kamer 2013-2014, nr. 53-3241/001, 6.

¹¹³De commissie voor de Vervolgingen stelde i.v.m. "misdrijven met duidelijke politieke motieven" dat "politieke motieven niet absoluut zijn en dus niet eender welk misdrijf – ongeacht de ernst ervan – van vervolging zouden vrijwaren". (Parl.St. Kamer 2012-2013, nr. 53-2795/001, 16-17)

¹¹⁴In een geval bracht de commissie voor de Vervolgingen haar vaste rechtspraak in herinnering, maar besloot op grond van het verzoek van het betrokken parlementslid om zijn parlementaire onschendbaarheid op te heffen "dat een verder onderzoek van de verschillende onderdelen van de in de vordering van het openbaar ministerie opgenomen inbeschuldigingstelling overbodig is." (Parl.St. Kamer 2013-2014, nr. 53-3241/001, 4)

¹¹⁵Parl.St. Kamer 1992-1993, nr. 687/1, 4.

¹¹⁶Parl.St. Kamer 1992-1993, nr. 687/1, 4: "Bij een verzoek tot machtiging om te vervolgen dat betrekking heeft op meerdere strafbare feiten, staat het de Kamer vrij om voor het ene dossier wel de machtiging te verlenen en voor het andere dossier niet." Een voorbeeld van een dossier waarin de opheffing voor sommige feiten wel wordt toegestaan, en voor andere niet: Parl.St. Kamer 2001-2002, nr. 50-1873/001.

¹¹⁷R. HAYOIT DE TERMICOURT, I.c., 66; J. VANDE LANOTTE en G. GOEDERTIER, I.c., 78. Dit gebeurde bijvoorbeeld m.b.t. het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid van een parlementslid in 1991 (Parl.St. Kamer 1991-1992 (BZ), nr. 563/1, 2; Parl.St. Kamer 1992-1993, nr. 687/1, 2).

en niet voor het “voortzetten” ervan. Het feit dat een parlamentslid in de loop van het geding wordt herkozen of lid wordt van een andere assemblee doet hieraan geen afbreuk, zodat deze assemblees de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid niet moeten hernieuwen of bevestigen.¹¹⁸ Zij kunnen eventueel wel de vervolging schorsen.

Wel moet een beslissing tot opheffing binnen een redelijke termijn door het openbaar ministerie worden benut. Een te groot tijdsverloop tussen de beslissing tot opheffing en het effectief aanhouden of vervolgen van het betrokken parlamentslid kan een nieuw verzoek tot opheffing noodzakelijk maken. Indien bijvoorbeeld nieuwe onderzoekshandelingen werden verricht na de beslissing tot opheffing en de vordering van het openbaar ministerie werd gewijzigd, is een nieuw verzoek noodzakelijk.¹¹⁹

6. Besluit

Hoewel ze destijds op enige scepsis werd onthaald, lijkt de herziening van art. 59 Gw. haar doel niet te hebben gemist.

De reden hiervoor ligt voor de hand. De gerechtelijke overheden hebben nu immers de mogelijkheid onderzoeksdaan te stellen tegen een parlamentslid zonder dat de voorafgaande tussenkomst van de assemblee vereist is. Enkel als het onderzoek afgerond is en de gerechtelijke overheden menen dat er voldoende redenen voor vervolging zijn, dient de assemblee de parlementaire onschendbaarheid op te heffen (d.w.z. bij verwijzing naar een hof of een rechtbank evenals bij rechtstreekse dagvaarding) en uiteraard ook bij aanhouding van een parlamentslid.

Een andere positieve vaststelling is dat de nieuwe regeling van de parlementaire onschendbaarheid volledig werd geïmplementeerd in een omzendbrief van de procureurs-generaal. Een addendum bij de omzendbrief werd opgesteld op grond van opmerkingen van de assemblees. De voorzitters van de zeven assemblees hebben bovendien praktische afspraken gemaakt, o.m. in verband met parlementsleden die zitting hebben in meer dan één assemblee en het tijdstip waarop het verzoek tot opheffing moet worden ingediend.

Er werd dus naar gestreefd, in de mate van het mogelijke, alle interpretatieproblemen uit te sluiten en een maximale rechtszekerheid te bewerkstelligen.

¹¹⁸Cass. 4 oktober 2006, P.06.0759.F.

¹¹⁹*Parl.St.* Kamer 2001-2002, nr. 50-1873/001, 11; *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr. 51-0712/001, 4; *Parl.St.* Kamer 2004-2005, nr. 51-1714/001, 13-14.

Alles laat bijgevolg uitschijnen dat de Belgische parlementsleden thans beschermd worden in strafzaken door een evenwichtige regeling, waardoor zij, enerzijds, niet worden blootgesteld aan "publieke processen" en het grondbeginsel van het vermoeden van onschuld gevrijwaard wordt, maar waardoor de burger, anderzijds, evenmin de indruk krijgt dat parlementsleden "boven de wet" staan.

Ten slotte evolueert ook de leer van de parlementaire onschendbaarheid. Zo besliste het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in een zaak tegen Griekenland dat de parlementaire onschendbaarheid een inbreuk op het recht op toegang tot de rechter kan betekenen als de ten laste gelegde feiten geen betrekking hebben op de uitoefening van een parlementair mandaat.¹²⁰ De Griekse variant van de parlementaire onschendbaarheid verschilt evenwel op een aantal punten van de Belgische, en dit sinds de herziening in 1997 van het Belgische art. 59 Gw. Zo is in België intussen wel een onderzoek mogelijk tegen een parlements lid, ook tijdens de uitoefening van zijn parlementair mandaat. Enkel voor de verwijzing naar een rechtbank, een rechtstreekse dagvaarding of vrijheidsberoving is de toelating van het parlement vereist. De Belgische parlementaire praktijk wijst bovendien op meer realiteitszin dan de Griekse door op meer systematische wijze verzoeken tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid toe te staan. De toekomst zal uitwijzen of de Belgische en Europese rechtscolleges die mening delen.¹²¹

¹²⁰ Hof Mensenrechten, arrest Tsalkitzis t. Griekenland van 16 november 2006. Zie ook: K. MUYLLE, "EHRM holt parlementaire onschendbaarheid uit", *De Juristenkrant* 14 februari 2007.

¹²¹ K. MUYLLE, "Rechten van de mens en parlementaire immuniteiten: toont Luxemburg de weg aan Straatsburg?" in A. REZSÖHÁZY en M. VAN DER HULST (eds.), *Parlementair recht en grondrechten*, Brugge, die Keure, 2010, 49-94; P.D.G. CABOOR, *l.c.*, 95-122.

— III —

BIJLAGEN

1. Gemeenschappelijke omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. COL 6/97, 15 september 1997	43
2. Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, 3 juni 1998	53
3. Omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. 6/97 – eerste addendum, 23 april 1999	56
4. Brief van de voorzitters van de zeven assemblees aan de minister van Justitie, 5 december 2005	59
5. Omzendbrief van het College van procureurs-generaal, nr. 15/2006 – tweede addendum bij omzendbrief nr. 6/97, 26 juni 2006	61

PARKET VAN HET HOF VAN BEROEP
TE BRUSSEL

2.4bis/1-2

Circ. nr. COL. 6/97

bijlage :

toegestuurd aan de dames en heren
1ste Subst. en Subst. P.K. - Ger. st. -
O.R. - H.C.R.O. - (Hoofdpol.comm. -
Cdten rijksw. distr. en brig. - Brigadecomm.
landel. pol., (hoofdveldw. - Hoofdgriff.
recht. 1ste aanl. - Hoofdgriff. politierechtb.

er uitvoering, tot voorlichting,

De 18de september 1997.
De procureur des Konings,

AUDITORAAT-GENERAAL BIJ HET
ARBEIDSHOF TE BRUSSEL

Circ. nr. COL. 6/97

Bijlage :

Toegestuurd aan de dames en heren
1ste Subst. en Subst. A.A.

ter uitvoering, tot voorlichting,

De 18de september 1997.
De arbeidsauditeur,

Brussel, 15 september 1997.

Mijnheer de Procureur des Konings,
Mijnheer de Arbeidsauditeur,

ONDERWERP : Parlementaire onschendbaarheid - Vervolg van parlementsleden - Nieuwe
artikel 59 van de Grondwet - Aanbieden van minnelijke schikkingen aan
parlementsleden.

BESTEMD VOOR : P.K. - A.A. - 1ste Subst. en Subst. P.K. - 1ste Subst. en Subst. A.A. -
Ger. st. - O.R. - H.C.R.O. - (Hoofdpol. comm. - Cdten rijksw. distr. en
brig. - Brigadecomm. landel. pol., (hoofdveldw. - Hoofdgriff. Hof van
ber. - Hoofdgriff. rechtb. 1ste aanl. - Hoofdgriff. politierechtb.

Aan de heer Procureur des Konings te
Aan de heer Arbeidsauditeur te

In het Belgisch Staatsblad van 1 maart 1997 (blz. 4308 tot 4310) werd een nieuw artikel 59 van de Grondwet bekendgemaakt, hetwelk een grondige wijziging van de inhoud van het begrip parlementaire onschendbaarheid en van de na te leven procedure bij de strafvervolgning van parlementsleden tot gevolg heeft. Deze nieuwe regeling geldt overigens niet alleen voor de leden van de Senaat en van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, maar ook voor de leden van de Gemeenschaps- en Gewestraden ingevolge artikel 120 van de Grondwet.

* * *

I. Het oude artikel 59 van de Grondwet.

Het voormalige artikel 59 van de Grondwet bepaalde onder meer dat geen lid van een Wetgevende Vergadering tijdens de zitting in strafzaken kon worden vervolgd of aangehouden dan met verlof van de parlementaire instelling waarvan hij deel uitmaakte, behalve bij ontdekking op heterdaad.

Aldus gold als regel dat zonder verlof van zijn parlementaire instelling geen enkele daad van vervolging mogelijk was opzichtens een parlements lid.

Het begrip « daad van vervolging » diende hierbij sedert en ingevolge het belangrijke arrest van het Hof van Cassatie van 16 juni 1982 (R.D.P. 1982, blz. 914 e.v.) in de ruimste zin te worden geïnterpreteerd: het behelst ook iedere daad van opsporing of van onderzoek in opdracht van een magistraat, met inbegrip van de procureur des Konings.

Aldus was, behalve in geval van betrapping op heterdaad, zelfs een bescheiden informatie-onderzoek door de procureur des Konings om de waarachtigheid van zekere beweringen ten laste van een parlements lid te toetsen onmogelijk geworden zonder voorafgaand verlof daartoe van de desbetreffende wetgevende vergadering.

Het rigide karakter van de alzo georganiseerde parlementaire immuniteit dreigde zich te keren tegen de personen die het kwetsieuzer grondwetsartikel beoogde te beschermen, daar een zelfs bescheiden informatie-onderzoek zonder voorafgaand verlof niet mogelijk was en een verzoek tot een dergelijk verlof een belangstelling van de media teweegbracht die de betrokken politicus - zelfs voor enig concreet onderzoek - in de ogen van de publieke opinie veroordeelde.

Een reeks initiatieven in Kamer en Senaat leidden tenslotte op 28 februari 1997 tot een nieuw artikel 59 van de Grondwet hetwelk resoluut breekt met de hierboven omschreven organisatie van de parlementaire immunitet.

* * *

II. Het nieuwe artikel 59 van de Grondwet.

Het belangrijkste verschil met het voormalige artikel 59 van de Grondwet betreft de mogelijkheid om voortaan ook buiten het geval van ontdekking op heterdaad zekere daden van onderzoek of van vervolging te stellen ten laste van een van een misdrijf verdacht parlements lid zonder voorafgaand verlof van zijn wetgevende vergadering. De mate waarin thans een en ander mogelijk is, wordt evenwel nauwkeurig beperkt en omschreven in het nieuwe artikel.

Zoals vroeger geniet een parlements lid enkel de in het grondwetsartikel omschreven bescherming tijdens de zitting. In de praktijk komt dat er thans op neer dat de bijzondere regeling in strafzaken op hem toepasselijk is zolang zijn parlementaire instelling niet ontbonden is met het oog op verkiezingen.

Wat de strafvervolging tijdens de zitting betreft, bepaalt het huidige artikel 59 in het vierde lid dat zij enkel kan worden ingesteld door de « ambtenaren van het openbaar ministerie en de bevoegde ambtenaren ».

Zulks impliceert dat het instellen van de strafvervolging tegen een parlements lid tijdens de zitting middels een burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of ingevolge een rechtstreekse dagvaarding voor een strafgerecht door een benadeelde NOOIT ontvankelijk kan zijn.

Het nieuwe artikel 59 van de Grondwet handhaaft een verschillende benadering naargelang het van een misdrijf verdachte parlements lid al dan niet op heterdaad betraft werd. Noch uit de redactie van het nieuwe grondwetsartikel, noch uit de voorbereidende werken van Kamer en Senaat, blijkt enige wijziging van de inhoud van het begrip « ontdekking op heterdaad ».

De ontdekking op heterdaad die in casu gevisceerd wordt blijft dus, zoals in de oude regeling, deze die omschreven is in artikel 41, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, te weten het misdrijf (misdad, wanbedrijf of overtredding) ontdekt terwijl het gepleegd wordt of terstond nadat het gepleegd is (Cass. 31 december 1900, Pas. 1901, I, 89). De tweede mogelijkheid van artikel 41, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering,

dus de « ontdekking terstond nadat het misdrijf gepleegd is », behelst het geval dat het misdrijf nog actueel is en de inmiddels verlopen tijd tussen het plegen van het misdrijf en de daden van onderzoek beperkt is tot de tijd die materieel noodzakelijk was om tot deze daden van onderzoek over te gaan (Cass. 29 juni 1984, R.D.P. 1985, 76). Het is de tijd die redelijkerwijze nodig is om op te treden en die nooit de vierentwintig uur (sinds het plegen van het misdrijf) kan overschrijden. Deze termijn van vierentwintig uur moet aanzien worden als een maximum die zelfs zeer zelden geheel zal kunnen verstrijken (HAYOIT DE TERMICOURT, De parlementaire immuniteit, RW 1955-1956, kol. 50 e.v., L'immunité parlementaire, J.T. 1955 p. 613 et suivantes, R.D.P. 1955-1956, p.279 et suivantes).

De gevallen van artikel 41, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, zijnde de misdrijven die slechts bij analogie als op heterdaad ontdekt beschouwd worden, vallen niet onder het begrip « ontdekking op heterdaad » dat geviserd wordt door het (oude en nieuwe) grondwetsartikel 59. In voorkomend geval zal een parlements lid dat verdacht wordt van een in die omstandigheden gepleegd misdrijf de procedure ondergaan toepasbaar voor de misdrijven vastgesteld buiten de ontdekking op heterdaad.

A. GEEN ONTDEKKING OP HETERDAAD.

Daar waar voorheen iedere vervolging van een parlements lid, en dus ook iedere daad van onderzoek of van vervolging, afhankelijk was van een verlot door zijn wetgevende vergadering, geldt nu het principe dat zowel een strafrechtelijk informatieonderzoek door de procureur des Konings als een gerechtelijk onderzoek door een daartoe geëideerde onderzoeksrechter ten laste van een parlementair zonder enige bijkomende formaliteit mogelijk is.

Ingevolge het nieuw artikel 59, eerste alinea, van de Grondwet is een verlot door de Kamer waarvan het van een misdrijf verdacht lid deel uitmaakt immers slechts vereist in drie gevallen:

1. verwijzing (door een onderzoeksgerecht) naar een hof of rechtbank,
2. rechtstreekse dagvaarding (door een ambtenaar van het openbaar ministerie of de bevoegde ambtenaar) voor een hof of rechtbank,
3. de aanhouding.

Aldus kan de procureur des Konings zonder bijzondere formaliteiten een informatie (opsporings)-onderzoek bevelen en laten uitvoeren ten laste van een parlements lid, of een gerechtelijk onderzoek vorderen bij de bevoegde onderzoeksrechter.

Ook de geëideerde onderzoeksrechter vermag zonder verdere bijzondere formaliteiten zijn onderzoek te voltooien ten laste van een parlementair, behalve in geval van dwangmaatregelen waarvoor de wet « het optreden van een rechter » vereist. Volgens artikel 59, tweede alinea, van de Grondwet kunnen dergelijke dwangmaatregelen immers alleen worden

bevelen door de eerste voorzitter van het hof van beroep op verzoek van de bevoegde rechter.

Welke zijn nu die dwangmaatregelen, waarvoor het optreden van een rechter is vereist? Behalve voor de aanhouding, waarvoor een andere en bijzondere regeling bestaat (zie supra), behelzen zij de hiernavolgende gevallen (Stukken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 492-1995/1996 - nr.9 - verslag):

1.Onderzoek aan het lichaam

De bevoegde rechter in deze aangelegenheid is normaal de onderzoeksrechter, na machtiging door de raadkamer. In geval van een gerechtelijk onderzoek ten laste van een parlementslid, zal de onderzoeksrechter na de bekomen machtiging zich dienen te richten tot de eerste voorzitter van het hof van beroep, die het al dan niet kan bevelen.

2.Bevel tot medebrenging

In geval van een bevel tot medebrenging ten laste van een parlementair, zal de gevatte onderzoeksrechter daartoe een verzoek moeten overmaken aan de eerste voorzitter van het hof van beroep, die ter zake de beslissing neemt.

3.Het opsporen van telefonische mededelingen of het af luisteren van telefoon-gesprekken

Ook hier zal de geadieerde onderzoeksrechter de eerste voorzitter van het hof van beroep moeten contacteren voor het verlenen van het vereiste bevel, zo de maatregel ten laste van een lid van een wetgevende vergadering wordt gevraagd.

4.De huiszoeking(zonder toestemming) en de daarmee gepaard gaande inbeslagnemingen.

Tenslotte zal de onderzoeksrechter ook een beroep moeten doen op de eerste voorzitter van het hof van beroep, die desbetreffend de beslissing zal nemen, voor een gebeurlijke huiszoeking (zonder toestemming) en de daarmee gepaard gaande inbeslagnemingen ten laste van een parlementair.

Zo de eerste voorzitter van het hof van beroep één van de voormelde dwangmaatregelen beveelt wordt zulks meegedeeld aan de voorzitter van de wetgevende vergadering, waarvan de betrokken parlementair lid is. Het nieuwe grondwetsartikel 59 vereist in het derde lid trouwens bovendien dat in geval van huiszoekingen (zonder toestemming) en daarmee gepaard gaande inbeslagnemingen de voorzitter van de desbetreffende wetgevende vergadering, of een door hem aangewezen parlementslid, persoonlijk aanwezig moet zijn, alvorens er toe kan worden overgegaan.

Wat de uitvoering van de andere door de eerste voorzitter van het hof van beroep bevolen dwangmaatregelen betreft, is de persoonlijke aanwezigheid van de voorzitter van de kwestieuze wetgevende vergadering (of van een door hem aangeduid parlementslid) niet vereist, maar volstaat de voormelde loutere kennisgeving.

Het nieuwe artikel 59 van de Grondwet bepaalt nergens wanneer (behalve impliciet voor de huiszoeking of inbeslagneming) en door wie de in zijn tweede alinea omschreven dwangmaatregelen ter kennis moeten worden gebracht van de betrokken parlementsvoorzitter.

De ratio legis van deze verplichting, meer bepaald een toezicht door de voorzitter van de wetgevende vergadering op soms zeer ingrijpende dwangmaatregelen, kan evenwel slechts doen besluiten dat deze mededeling onverwijld, en in elk geval voor de uitvoering van de geviseerde dwangmaatregelen, dient te gebeuren door de bevelverlener, dus de eerste voorzitter van het hof van beroep.

* * *

B. WEL ONTDEKKING OP HETERDAAD.

In geval van ontdekking op heterdaad dus in de gevallen van artikel 41, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, bevindt het parlementslid zich tijdens de zitting van zijn wetgevende vergadering ingevolge het nieuwe artikel 59 van de Grondwet in de toestand van de gewone burger, ten minste voor zover de strafvervolgning wordt ingesteld door een ambtenaar van het openbaar ministerie of een bevoegde ambtenaar (art. 59, vierde lid, van de Grondwet - zie supra).

Voor dwangmaatregelen is derhalve geen tussenkomst van de eerste voorzitter van het hof van beroep vereist, en voor een verwijzing naar het strafgerecht door de raadkamer, een rechtstreekse dagvaarding in strafzaken door het openbaar ministerie of een bevel tot aanhouding is er geen voorafgaand verlof daartoe nodig van de parlementaire instelling waarvan de verdachte deel uitmaakt.

Zo er twijfel bestaat omtrent het feit of een parlementslid al dan niet op heterdaad werd betrapt, zal veiligheidshalve steeds de procedure van artikel 59 van de Grondwet inzake het geval buiten de ontdekking op heterdaad worden gevolgd.

* * *

C. BUITEN DE ZITTING VAN ZIJN PARLEMENTAIRE INSTELLING

Zo het onderzoek (informatie-onderzoek door de procureur des Konings of gerechtelijk onderzoek door de geadieerde onderzoeksrechter) ten laste van een parlementslid reeds werd ingesteld buiten de zitting of voordat de betrokkene verkozen werd, geniet hij tijdens de daaropvolgende zitting geen enkele immuniteit wat die eerder ingestelde en nog lopende vervolging betreft. Hij kan in die strafzaak worden verwezen naar het bevoegde strafrecht, worden gedagvaard voor een hof of een rechtbank en zelfs worden aangehouden door de onderzoeksrechter, zonder verlof van de wetgevende vergadering waarvan hij nadien deel uitmaakt. De bijzondere procedure met betrekking tot de dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter vereist is, met name de tussenkomst van de eerste voorzitter van het hof van beroep, is evenmin van toepassing.

Buiten de zitting kan de vervolging ook worden ingesteld ingevolge een burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter of middels een rechtstreekse dagvaarding door een particulier of een rechtspersoon.

Kortom, buiten de zitting is een parlementslid een gewoon burger.

* * *

D. SCHORSING VAN DE VERVOLGING.

Het nieuwe artikel 59 van de Grondwet omschrijft in de vijfde en zesde (laatste)alineea, overigens twee inhoudelijk totaal verschillende, procedures ten gevolge waarvan een tijdens de zitting lopend onderzoek, resp. vervolging, wordt geschorst.

Het vijfde lid behelst het geval van een lopend informatie-onderzoek door de procureur des Konings of een gerechtelijk onderzoek door de onderzoeksrechter, waarvoor, zoals hierboven reeds uiteengezet, geen verlof meer hoeft te worden gevraagd, ook niet buiten de ontdekking op heterdaad tijdens de zitting van de parlementaire instelling.

In elke stand van een onderzoek kan de wetgevende vergadering op initiatief van het geviseerde parlementslid en bij meerderheid van twee derden der uitgebrachte stemmen de schorsing bevelen van de vervolging, wat, gelet op de stand van de rechtspleging in die aangelegenheid, neerkomt op een schorsing van het (verdere) informatie- of gerechtelijk onderzoek ten laste van het desbetreffend parlementslid voor de duur van de zitting van zijn instelling.

Het zesde en laatste lid van het nieuwe artikel 59 is tekstueel een bijna letterlijke overname van de laatste alinea van het oude artikel 59 van de Grondwet. Inhoudelijk is het dat ook. Het bepaalt dat de betrokken wetgevende vergadering op haar initiatief bij gewone meerderheid de schorsing kan bevelen van gebeurlijke vervolgingen voor een hof of een rechtbank, of van een eventuele hechtenis, van een parlementslid. Uit de inleidende uiteenzetting van de eerste minister in de Senaat (Gedr. Stukken van de Senaat, nr. 1-363/11-1996-1997-verslag) kan de indruk ontstaan dat het hier alleen de vervolging voor een hof of een rechtbank die buiten de zitting werd ingesteld, of de hechtenis waartoe buiten de zitting werd beslist, betreft.

In feite gaat het evenwel om iedere vervolging voor een hof en een rechtbank en om iedere hechtenis van een parlementslid tijdens de zitting van zijn wetgevende vergadering, ongeacht de oorzaak of reden ervan. Ter zake kan onder meer worden verwezen naar het beknopt verslag van de Senaat-Plenaire Vergaderingen- van 15 januari 1997, blz. 1285, en naar het verslag namens de Commissie van de herziening van de Grondwet en de hervorming van de instellingen, Gedr. Stukken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, nr. 492/9-1995/1996 (derde bladzijde), waaruit blijkt dat het laatste lid van het nieuwe artikel 59 van de Grondwet een technisch aangepaste overname van het laatste lid van het oude artikel 59 is. En het vorderingsrecht van het parlement tot schorsing van de vervolging en de hechtenis was onder het oude artikel 59 algemeen. Het kon worden uitgeoefend wanneer de vervolging (of de hechtenis) voor de opening van de zitting was ingesteld, wanneer er wegens ontdekking op heterdaad geen verlof nodig was, en zelfs wanneer voordien verlof werd gegeven (Cass. 31 dec. 1900, Pas. 1901, I, 89).

* * *

E. DE MINNELIJKE SCHIKKING

Het staat vast dat het aanbieden van een minnelijke schikking aan een parlementslid geen daad van vervolging is in de zin van het oude en het nieuwe artikel 59 van de Grondwet. Een minnelijke schikking heeft slechts tot doel een vervolging te vermijden en belet de vervolging indien zij aanvaard wordt; luidens artikel 216 bis §1, voorlaatste alinea, van het Wetboek van Strafvordering doet de tijdige betaling ervan de strafvordering vervallen.

Aldus was en is het aanbieden van een minnelijke schikking aan een parlementslid, zowel onder het oude als onder het huidige artikel 59 van de Grondwet, op zich aan geen enkele grondwettelijke beperking onderworpen.

Toch blijft een dergelijke maatregel een delicate zaak. Het parlementslid kan redenen hebben om de minnelijke schikking niet te aanvaarden of gewoon onwillig zijn ze te betalen. In die gevallen dient bij een gebeurlijke vervolging vrijwel altijd de procedure te worden nageleefd welke van toepassing is op misdrijven die buiten het geval van de heterdaad werden vastgesteld. Het aanbieden van een minnelijke schikking betreft immers meestal verkeersinbreuken waarbij er geen daden van onderzoek of van vervolging voorhanden zijn binnen de tijd (maximaal vierentwintig uur - zie hierboven op bladzijde 4) die redelijkerwijze nodig is om op te treden na het plegen van het misdrijf, zodat de rechtspleging van de ontdekking op heterdaad in casu niet mogelijk zal zijn.

Zulks impliceert dat bij niet-aanvaarding of niet-betaling van de aangeboden minnelijke schikking er eerst een verlof tot vervolging moet worden bekomen van de daartoe samengeroepen wetgevende vergadering alvorens er tot een effectieve dagvaarding voor het bevoegde strafgerecht van het betrokken parlementslid vermag te worden overgegaan, en dit in de meeste gevallen wegens een miniem feit (bij voorbeeld een parkeerovertredding).

Het is dan ook duidelijk dat het verlenen van een minnelijke schikking aan parlementsliden met de grootste omzichtigheid dient te geschieden. Alvorens er toe te besluiten zal de procureur des Konings voortaan eerst middels een gemotiveerd verslag de procureur-generaal bij het Hof van beroep ter zake raadplegen. In geval van een niet-aanvaarding of niet-betaling van de minnelijke schikking, komt het immers aan het ambt van de procureur-generaal bij het Hof van beroep toe gebeurlijk de Voorzitter van de Wetgevende Vergadering te vatten met een vraag tot opheffing van de immuniteit van het desbetreffende parlementslid.

* * *

BESLUIT

Het nieuwe artikel 59 van de Grondwet zal voorzeker de media-belangstelling voor een informatie- of gerechtelijk onderzoek tijdens de zitting ten laste van een parlements lid uitsluiten of milderen, maar heeft daartoe een vrij complex geheel van procedureregels ingesteld.

In het bijzonder dient hierbij gewezen te worden op de taak van de eerste voorzitter van het hof van beroep in geval van dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter vereist is. Het is overigens opvallend hoe die in het tweede en derde lid van het nieuwe artikel 59 van de Grondwet omschreven procedure wordt uitgevoerd zonder enige tussenkomst van of kennisgeving aan de procureur-generaal of de procureur des Konings.

Gelet op de complexiteit en het vertrouwelijk karakter, zal de procureur des Konings, buiten het geval van de heterdaad, de procureur-generaal bij het Hof van beroep vooraf middels een verslag in kennis stellen van een gebeurlijk informatie- of gerechtelijk onderzoek ten laste van een parlements lid. Bij ontdekking op heterdaad moet het instellen van een informatie-onderzoek of het vorderen van een gerechtelijk onderzoek daags nadien op dezelfde wijze worden gemeld.

In geval van het aanbieden van een minnelijke schikking aan een parlements lid, zal de procureur des Konings de procureur-generaal bij het Hof van beroep raadplegen alvorens ertoe over te gaan.

De procureur-generaal,

A. VAN OUDENHOVE.

SG/DH1249N-II

03.06.1998

98/06/0740

Geachte Heer Minister.

Tijdens hun vergaderingen van 18 februari 1997, 14 oktober 1997 en 10 februari 1998 hebben de voorzitters van de zeven assemblees zich gebogen over de praktische toepassing van artikel 59 van de Grondwet.

Zij hebben overeenstemming bereikt over de interpretatie van een aantal aspecten van de in voornoemd grondwetsartikel vervatte procedure in het algemeen en over de rol van de voorzitter van de assemblee waartoe het vervolgde lid behoort in het bijzonder.

Die punten van overeenstemming kunnen als volgt worden samengevat:

1. Rol van de voorzitters van de assemblees

- 1.1. Hoewel art. 59, tweede lid, van de Grondwet alleen bepaalt dat de dwangmaatregelen door de eerste voorzitter van het hof van beroep worden bevolen, dient ook de mededeling van die beslissing aan de voorzitter van de betrokken assemblee door de eerste voorzitter te gebeuren (en niet door de onderzoeksrechter die de dwangmaatregel heeft gevraagd).
- 1.2. Zowel wat betreft de toepassing van het tweede als van het derde lid van artikel 59 van de Grondwet is de voorzitter van de assemblee gebonden door het geheim van het onderzoek.
- 1.3. Iedere huiszoeking of inbeslagneming is nietig indien de voorzitter van de betrokken assemblee of zijn vervanger niet aanwezig is.
De voorzitter (of zijn vervanger) treedt alleen op, zonder hulp van de griffier van de assemblee. Indien voor hem een deontologisch probleem rijst, laat hij zich vervangen.
Indien op hetzelfde ogenblik op verschillende plaatsen een huiszoeking of inbeslagneming plaatsvindt, kan hij verschillende leden van zijn assemblee aanwijzen om hem te vervangen.
De rol van de voorzitter van een assemblee bij een huiszoeking waarbij documenten in beslag worden genomen, kan worden omschreven naar analogie met de rol van de staflhouder die aanwezig is bij een huiszoeking bij een advocaat.

J.

Aan de heer T. VAN PARYS
Minister van Justitie
Waterloolaan, 115

1000 BRUSSEL

2. Verlof van de betrokken assemblee

- 2.1. Het verlof van de assemblee waarvan het parlamentslid lid is, is niet vereist opdat een verzoek tot buitenvervolginstelling of tot verwijzing naar een rechtbank bij de raadkamer aanhangig zou kunnen worden gemaakt. De raadkamer¹ zal echter maar tot verwijzing kunnen beslissen na voorafgaand verlof van de voornoemde assemblee. In dat geval schort de raadkamer haar voorafgaand verlof van de zaak over aan het openbaar ministerie, met het oog op een verzoek tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid. Uit eerbied voor de betrokken voorzitter wordt het verlof gevraagd door de procureur-generaal bij het bevoegde hof van beroep.
- 2.2. Het verlof van de assemblee is niet vereist voor de bestuurlijke vrijheidsbeneming. De voorzitter van de assemblee waarvan het lid deel uitmaakt, moet echter op de hoogte worden gebracht van de bestuurlijke vrijheidsbeneming (cf. de ministeriële omzendbrief van 15 april 1949) en de assemblee waartoe het lid behoort kan op elk ogenblik beslissen dat ze moet worden beëindigd.
- 2.3. Het verlof van de assemblee moet ook worden gevraagd voor de aanhouding die wordt bevolen na een veroordeling.

3. Verzoek tot schorsing van de vervolging

- 3.1. Het loutere feit dat het betrokken lid de schorsing vraagt, heeft niet tot gevolg dat de vervolging wordt geschorst.

4. Parlementsleden die zitting hebben in meer dan één assemblee

- 4.1. Voor de verwijzing naar of de rechtstreekse dagvaarding voor een rechtbank, moet iedere assemblee waarvan de betrokkene lid is, voorafgaand verlof geven.
- 4.2. De beslissing tot het nemen van dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter is vereist, wordt zo snel mogelijk aan de voorzitter(s) van (elk van) de betrokken assemblee(s) medegedeeld.
- 4.3. Om te voorkomen dat twee of drie assembleevoorzitters samen aanwezig moeten zijn bij een huiszoeking of een inbeslagneming kan - in overleg tussen de betrokken voorzitters - één lid dat lid is van dezelfde assemblees afgevaardigd worden door de voorzitters van deze twee of drie assemblees.²
- 4.4. Om de vervolging of de hechtenis te schorsen, volstaat het dat één assemblee die schorsing vordert, ongeacht de houding van de andere assemblees. Indien meerdere assemblees een schorsing vorderen, maar met een verschillende draagwijde, geldt de schorsing met de ruimste draagwijde.

J.

¹ Voor de kamer van inbeslagneming wordt automatisch dezelfde procedure gevolgd.

² De lege ferenda is het wettelijk dat alleen de voorzitter van de assemblee waarvoor het lid verzoeken is, de huiszoeking of inbeslagneming bijwoont.

- 4.5. De respectieve commissies voor de vervolgingen van de betrokken assemblees kunnen samen vergaderen en personen horen, indien de opheffing van de onschendbaarheid of de schorsing van de vervolging of de hechtenis wordt gevraagd van een parlementslid dat lid is van twee of drie assemblees

De stemmingen moeten evenwel steeds in iedere commissie apart plaatsvinden.

Met betrekking tot dergelijke samenwerking van de commissies voor de vervolgingen kan een protocol worden gesloten tussen de assemblees. Dergelijke samenwerking veronderstelt natuurlijk wel dat het verzoek tot opheffing van de onschendbaarheid op hetzelfde ogenblik bij de diverse betrokken assemblees aanhangig wordt gemaakt.

De zeven voorzitters zijn van oordeel dat het aanbeveling verdient, deze punten zo snel mogelijk op te nemen in een omdzending van de procureurs-generaal bij de hoven van beroep. Zij zouden het dan ook ten zeerste appreciëren mocht u daartoe de nodige stappen ondernemen.

Als bijlage gaat een door de zeven voorzitters goedgekeurde nota met algemene principes inzake de praktische toepassing van artikel 59 van de Grondwet.

Met de meeste hoogachting,

R. LANGENDRIES

Voorzitter van de

Kamer van volksvertegenwoordigers

F. SWAELEN

Voorzitter van de Senaat

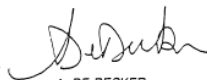
N. DE BATSELIER

Voorzitter van het Vlaams Parlement

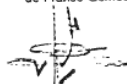
A.-M. CORBISIER-HAGON

Voorzitter van het Parlement van de Franse Gemeenschap

A. DE DECKER

Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad

Y. BIEFNOT

Voorzitter van het Waals Parlement

M. SCHUNCK

Voorzitter van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap

COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL

Brussel, 23 april 1999.

Omzendbrief nr. COL 6/97 van het College van Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep - Addendum

Mijnheer/Mevrouw de Procureur-generaal,
Mijnheer/Mevrouw de Nationaal magistraat,
Mijnheer/Mevrouw de Procureur des Konings,
Mijnheer/Mevrouw de Arbeidsauditeur,

Betreft : Gemeenschappelijke omzendbrief van het College van Procureurs-generaal nr. COL 6/97 Addendum - Parlementaire onschendbaarheid - Vervolging van parlementsleden - Nieuw artikel 59 van de Grondwet - Aanbieden van minnelijke schikkingen aan parlementsleden

Verwijzend naar de gemeenschappelijke circulaire van het College van Procureurs-generaal nr. COL 6/97, omtrent de toepassing van de artikelen 59 en 120 van de Grondwet met betrekking tot strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen ten laste van de leden van de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gemeenschaps- en Gewestraeden, die U op 15 september 1997 werd toegezonden, meld ik U het volgende.

De Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van het land hebben op 3 juni 1998 een brief aan de heer Minister van Justitie overgemaakt, waarin hun gemeenschappelijke visie aangaande de interpretatie van een aantal aspecten van de in voornoemde grondwetsartikelen vervatte procedure in het algemeen, en van de rol van de voorzitter van de assemblee waartoe het vervolgde lid behoort in het bijzonder, wordt toegelicht. Kopie van deze brief, die de heer Minister van Justitie aan het College van Procureurs-generaal mededeelde, vindt U in bijlage.

Een analyse tussen enerzijds de aspecten die door de vergadering van de voorzitters van de zeven federale en regionale parlementaire instellingen in hun gemeenschappelijke brief van 3 juni 1998 werden behandeld en anderzijds de inhoud van de voormelde circulaire nr. COL 6/97, wijst uit dat er geen contradicties bestaan tussen die gemeenschappelijke brief en deze circulaire.

* * *

Wel worden er in die gemeenschappelijke brief van de voorzitters van de zeven parlementaire instellingen een tweetal punten behandeld welke geen voorwerp uitmaken van de circulaire nr. COL 6/97 en waarop hierbij Uw bijzondere aandacht wordt gevestigd :

1. In punt 3.1 van die gemeenschappelijke brief wordt er op gewezen dat het loutere feit van een vraag tot schorsing van de vervolging door een lid van een parlementaire assemblee, niet tot gevolg heeft dat de schorsing dan reeds ingaat. In de circulaire nr. COL 6/97 werd onder punt II D reeds ter kennis gebracht dat de desbetreffende wetgevende vergadering bij meerderheid van twee derden der uitgebrachte stemmen met dat verzoek moet instemmen alvorens er een gevolg kan aan worden verleend. Het is dus die stemming, en niet het eerdere verzoek van het geviseerde parlamentslid daartoe, dat het tijdstip bepaalt waarop de vervolging geschorst wordt.
2. In punt 4 van die gemeenschappelijke brief wordt de te volgen procedure gepreciseerd voor parlamentsleden die zitting hebben in meer dan één assemblee. Hierbij wordt gedacht aan de leden van Gemeenschaps- en Gewestraden, bijvoorbeeld het Waals Parlement en het Parlement van de Franse Gemeenschap, het Vlaams Parlement en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad. De Voorzitters van de parlementaire instellingen wijzen er in hun gemeenschappelijke brief met nadruk op dat in voorkomende gevallen - buiten de ontdekking op heterdaad (punt II A van de circulaire nr. COL 6/97) - elke assemblee waarvan de betrokkene lid is voorafgaand verlof moet geven alvorens tot verwijzing naar of rechtstreekse dagvaarding voor een rechtbank vernag te worden overgegaan. Hoewel de gemeenschappelijke brief er niet over spreekt, geldt een dergelijk meervoudig voorafgaand parlementair verlof vanzelfsprekend ook voor de aanhouding van een lid van meerdere assemblees.

A contrario zal het evenwel volstaan dat één van de parlementaire vergaderingen waarvan betrokkene lid is het kwestieuze verlof weigert of een beslissing tot schorsing van de vervolging neemt om, respectievelijk, de (verdere) vervolging of aanhouding uit te sluiten of te schorsen.

Tevens dienen bij beslissingen tot het nemen van dwangmaatregelen waarvoor het optreden van een rechter is vereist (punt II A 1 t/m 4 van circulaire nr. COL 6/97) de voorafgaande kennisgeving door de bevoegde Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep telkens aan iedere Voorzitter van de parlementaire instelling, waarvan de geviseerde persoon lid is, te geschieden. Wat de persoonlijke aanwezigheid van de parlamentsvoorzitters of van door hen afgevaardigde parlamentsleden bij de huiszoekingen en de daarmee gepaard gaande inbeslagname betreft, kan er evenwel in onderlinge afspraak één lid, dat in de onderscheiden assemblees zetelt, worden afgevaardigd om namens alle betrokken parlementaire instellingen deze onderzoeksverrichtingen bij te wonen.

* * *

Tenslotte zij volledigheidshalve nog vermeld dat in punt 2.1 van de gemeenschappelijke brief van de Voorzitters van de parlementaire instellingen niet geheel accuraat sprake is van een schorsing door de raadkamer van een beslissing tot verwijzing van een parlementslid naar een rechtbank in afwachting van het vereiste verlof daartoe door zijn parlementaire instelling. Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn dat een rechtsmacht (in casu de raadkamer) **VOORAF** haar toekomstige en derhalve nog te nemen beslissing (verwijzing of buitenvervolginstelling) kenbaar maakt.

Het is vanzelfsprekend niet de raadkamer maar het ambt van het Openbaar Ministerie zelf dat in geval van een vordering tot regeling van de procedure door een onderzoeksgerecht in hoofde van een parlementslid via de Procureur-generaal van het bevoegde Hof van Beroep de desbetreffende parlementaire instelling(en) vat met een verzoek om het vereiste voorafgaande verlof tot gebeurtlijke verwijzing van dat parlementslid naar een hof of een rechtbank door het onderzoeksgerecht.

* * *

Ik verzoek U deze brief en haar bijlage - houdende een kopie van de voormelde gemeenschappelijke brief van de Voorzitters van de parlementaire instellingen van het land - als addendum te voegen bij de circulaire nr. COL 6/97 omtrent de toepassing van de artikelen 59 en 120 van de Grondwet met betrekking tot strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen ten laste van leden van de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gemeenschaps- en Gewestraden.

Tevens verzoek ik U dit addendum te verspreiden onder de magistraten van Uw parket en hun bijzondere aandacht te vestigen op de inhoud ervan.

Voor het College van Procureurs-generaal (A. VAN OUDENHOVE, Procureur-generaal te Brussel, F. SCHINS, Procureur-generaal te Gent, A. THILY, Procureur-generaal te Luik, G. LADRIERE, Procureur-generaal te Bergen, Chr. DEKKERS, Procureur-generaal te Antwerpen).

G. LADRIERE,
Procureur-generaal te Bergen
Voorzitter van het College

G/C/PM/MP/101105D
Uw ref. LO/JCM/PV/mv/2004/879/33993

Brussel, 5 december 2005

Mevrouw de Vice-Eerste Minister,

Betreft : *Parlementaire onschendbaarheid – Praktische toepassing van artikel 59 van de Grondwet*

Tijdens hun vergaderingen van 4 oktober 2004 en 27 juni 2005 hebben de voorzitters van de zeven parlementaire assemblees zich gebogen over een welbepaald aspect van de praktische toepassing van artikel 59 van de Grondwet, te weten het tijdstip in een gerechtelijke procedure, waarop door de procureur-generaal aan de bevoegde parlementaire assemblee verlot moet worden gevraagd om een parlamentslid te verwijzen naar een hof of een rechtbank. Tegelijkertijd stelde zich de vraag naar de te volgen procedure ingeval van een vordering door het parket tot buitenvervolginstelling van een parlamentslid. (cf. punt 2.1. van de brief van 3 juni 1998 van de zeven voorzitters aan de Minister van Justitie m.b.t. de praktische toepassing van artikel 59 van de Grondwet).

Nadat een door de Conferentie van de zeven parlamentsvoorzitters opgerichte werkgroep, samengesteld uit de voorzitters van de Kamercommissie voor de Vervolginstelling en de Senaatscommissie voor de Justitie, enerzijds, en het College van procureurs-generaal, anderzijds, hierover had vergaderd op 1 februari en 24 mei 2005, hebben de zeven voorzitters overeenstemming bereikt om de tekst van punt 2.1. van de voormelde brief te vervangen als volgt :

1. *Ingeval van een vordering door het parket tot verwijzing van een parlamentslid voor een hof of een rechtbank, moet het verzoek tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid krachtens artikel 59, eerste lid, van de Grondwet, mede geleet op het feit dat de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid een ontvankelijkheidsvoorwaarde is voor de strafvordering, bij de betrokken assemblee worden ingediend vanaf het moment dat het onderzoek volledig is en de raadkamer, overeenkomstig artikel 127, zesde lid, van het Wetboek van Strafvordering, een datum voor de behandeling van de zaak heeft bepaald, waarbij het van belang is de assemblee een voldoende tijd te laten om de vraag te onderzoeken;*
2. *Ingeval van een vordering door het parket tot buitenvervolginstelling van een parlamentslid, dient men uit te gaan van het parallelisme met artikel 103, vijfde lid, van de Grondwet m.b.t. de vervolging van ministers, waarbij het aangewezen is de indiening van het verzoek tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid te situeren op het tijdstip waarvan sprake in 1."*

Mevrouw Laurette ONKELINX
Vice-eerste minister en minister van Justitie
Handelsstraat 78-80
1040 BRUSSEL

J..

Wij zijn van oordeel dat het aanbeveling verdient deze beslissingen zo spoedig mogelijk op te nemen in een omzendbrief van de procureurs-generaal bij de hoven van beroep, waarbij het addendum dd. 23 april 1999 bij de omzendbrief nr. COL 6/97 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, in de voormelde zin wordt aangepast. Wij zouden het dan ook ten zeerste op prijs stellen mocht u daartoe de nodige stappen zetten.

Met de meeste hoogachting,

H. DE CROO
Voorzitter van de Kamer
van volksvertegenwoordigers

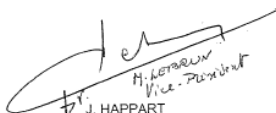
A.-M. LIZIN
Voorzitter van de Senaat

N. DE BATSELIER
Voorzitter van het Vlaams Parlement

J.-F. VESTASSE
Voorzitter van het Parlement
van de Franse Gemeenschap

J. HAPPART
Voorzitter van het Waals
Parlement

E. TOMAS
Voorzitter van het Brussels
Hoofdstedelijk Parlement

L. SIOUET
Voorzitter van het Parlement van de
Duitstalige Gemeenschap

COLLEGE
VAN
PROCUREURS-GENERAAL

COLLEGE
DES
PROCUREURS GENERAUX

Brussel, 26 juni 2006.

Bruxelles, le 26 juin 2006.

OMZENDBRIEF NR. COL 15/2006 CIRCULAIRE N° COL 15/2006 DU
VAN HET COLLEGE VAN COLLÈGE DES PROCUREURS
PROCUREURS-GENERAAL BIJ DE GÉNÉRAUX PRÈS LES COURS
HOVEN VAN BEROEP D'APPEL

Mijnheer/Mevrouw de Procureur-generaal,
Mijnheer de Federale Procureur,
Mijnheer/Mevrouw de Procureur des Konings,
Mijnheer/Mevrouw de Arbeidsauditeur,

Monsieur/Madame le Procureur général,
Monsieur le Procureur fédéral,
Monsieur/Madame le Procureur du Roi,
Monsieur/Madame l'Auditeur du Travail,

BETREFT: PARLEMENTAIRE ONSCHENDBAARHEID –
VERVOLGING VAN PARLEMENTSLEDEN – ARTIKEL
59 VAN DE GRONDWET – COL 6/97 – TWEEDE
ADDENDUM.

OBJET: IMMUNITÉ PARLEMENTAIRE – POURSUITES
À L'ÉGARD DE PARLEMENTAIRES – ARTICLE 59 DE
LA CONSTITUTION – COL 6/97 – DEUXIÈME
ADDENDUM.

Verwijzend naar de omzendbrief van het College van procureurs-generaal nr. COL 6/07 omtrent de toepassing van de artikelen 59 en 120 van de Grondwet met betrekking tot strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen ten laste van de leden van de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gemeenschaps- en Gewestraden, die U op 15 september 1997 werd toegezonden, en naar het addendum aangaande deze omzendbrief, dat U op 23 april 1999 werd overgemaakt, meld ik U het volgende.

De Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van het land hebben op 5 december 2005 een brief aan mevrouw de Minister van Justitie toegezonden, waarin hun gezamenlijk standpunt omtrent de interpretatie van een bewijs punt met betrekking tot de in voormelde grondwetsartikelen vervatte procedure kenbaar wordt gemaakt, meer bepaald aangaande het tijdstip waarop door de procureur-generaal verlof moet worden gevraagd aan de bevoegde parlementaire assemblee, hetzij om een parlementslid te laten verwijzen naar een hof of een rechtbank door het onderzoeksgerecht, hetzij om de buitenvervolgstelling van een parlementslid voor het onderzoeksgerecht te vorderen. Kopie van deze brief, die mevrouw de Minister van Justitie aan het College van procureurs-generaal meedeelde, vindt U in bijlage.

In deze brief wordt punt 2.1. van de vorige brief van 3 juni 1998 van de Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van het land, die U in bijlage aan het voormelde addendum werd toegezonden, integraal vervangen en aangepast aan de inhoud van artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering.

De brief van de Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van het land van 5 december 2005 is niet geheel accuraat, nu zij nog verwijst naar het zesde lid van het voormalige artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering, daar waar dit artikel volledig werd vervangen ingevolge artikel 2 van de wet van 31 mei 2005 (B.S. van 18 juni 2005) door het huidige artikel 127 van dat wetboek.

Toch schept dit geen bijzonder probleem, nu de termijnen, gevisieerd door het zesde lid van het toenmalige artikel 127, ongewijzigd zijn overgenomen in de tweede paragraaf van het actuele artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering.

De integrale vervanging van punt 2.1. in de brief van de Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van 5 december 2005 heeft geen onmiddellijke gevolgen aangaande de tot nu toe door het Openbaar Ministerie te volgen handelwijze bij een vordering tot regeling van de procedure door een onderzoeksgerecht in een strafzaak ten laste van een parlementslid. Alvorens de vordering aanhangig te maken bij het bevoegde onderzoeksgerecht zal, zoals voorheen, het desbetreffende ontwerp van vordering worden overgemaakt aan de procureur-generaal van het bevoegde Hof van beroep, nu het zijn ambt (nadien) toekomt de kwestieuze parlementaire instel-

Me référant à la circulaire du Collège des procureurs généraux n° COL 6/07 concernant l'application des articles 59 et 120 de la Constitution relatifs aux enquêtes pénales et aux poursuites à l'égard de membres du Sénat, de la Chambre des Représentants et des Conseils de communautés et de régions, qui vous a été transmise le 15 septembre 1997, et à l'addendum relatif à cette circulaire, qui vous a été transmis le 23 avril 1999, j'ai l'honneur de vous communiquer ce qui suit.

Le 5 décembre 2005, les Présidents des sept assemblées parlementaires du pays ont adressé une lettre à Madame la ministre de la Justice, dans laquelle ils précisent leur point de vue commun concernant l'interprétation d'un point contesté relativement à la procédure reprise dans les articles susmentionnés de la Constitution, plus précisément concernant le moment où le procureur général doit demander l'autorisation à l'assemblée parlementaire compétente en vue du renvoi d'un parlementaire devant une cour ou un tribunal par la juridiction d'instruction, ou afin de requérir le non-lieu pour un parlementaire devant la juridiction d'instruction. Vous trouverez en annexe une copie de cette lettre, envoyée par Madame la ministre de la Justice au Collège des procureurs généraux.

Dans ce courrier, le point 2.1 du précédent courrier du 3 juin 1998 des Présidents des sept assemblées parlementaires du pays, qui vous a été transmis en annexe à l'addendum précité, est intégralement remplacé et adapté en fonction du contenu de l'article 127 du Code d'instruction criminelle.

Le courrier du 5 décembre 2005 des Présidents des sept assemblées parlementaires du pays n'est pas tout à fait précis, puisqu'il renvoie encore au sixième alinéa de l'ancien article 127 du Code d'instruction criminelle, alors que cet article a été totalement remplacé (voir l'article 2 de la loi du 31 mai 2005 (M.B. du 18 juin 2005)) par l'actuel article 127 de ce code.

Toutefois, cela ne pose aucun problème particulier puisque les délais visés au sixième alinéa de l'ancien article 127 sont intégralement repris dans le deuxième paragraphe de l'actuel article 127 du Code d'instruction criminelle.

Le remplacement intégral du point 2.1. dans le courrier des Présidents des sept assemblées parlementaires du 5 décembre 2005 n'a aucune conséquence immédiate pour la méthode suivie à ce jour par le Ministère Public en cas de requête en vue du règlement de la procédure par une juridiction d'instruction dans une affaire pénale à l'égard d'un parlementaire. Avant que la juridiction compétente soit saisie de réquisitions, le projet de réquisitoire en question sera transmis, comme c'était le cas auparavant, au procureur général près la cour d'appel compétente, puisqu'il appartient à son office (ultérieurement) de demander à l'assemblée ou aux

ling(en) om het vereiste voorafgaande verlof te verzoeken teneinde het onderzoeksgerechtigde te vatten met de voorliggende vordering tot verwijzing naar een hof of een rechtbank, of tot buitenvervolginstelling, van het parlementslid.

Voortaan zal het Openbaar Ministerie echter er bovendien over waken dat, bij de bepaling van plaats, datum en uur van verschijning in het daartoe bestemde register ter griffie van het onderzoeksgerechtigde (het zesde lid van het voormalige artikel 127 Wetboek van Strafvordering, thans artikel 127 §2 Wetboek van Strafvordering), er voldaan wordt aan de vereiste een voldoende ruime tijd te waarborgen om de vraag tot voorafgaande opheffing van de parlementaire onschendbaarheid krachtens artikel 59, eerste lid, van de Grondwet, door de bevoegde parlementaire instelling(en) te laten onderzoeken.

Gelet op de interpretatie die de Voorzitters van de zeven parlementaire instellingen van het land aan de vereisten van de rechtspleging voor het onderzoeksgerechtigde ten laste van een parlementair geven, kan het verzoek middels de procureur-generaal tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid krachtens artikel 59, eerste lid, van de Grondwet immers pas na de aanhangigmaking van de zaak bij dat onderzoeksgerechtigde worden overgemaakt. Het is dan ook meteen duidelijk dat de behandeling van de vordering van het Openbaar Ministerie voor het onderzoeksgerechtigde onvermijdelijk zal moeten worden uitgesteld, zo het vereiste voorafgaandelijk verlof van de desbetreffende parlementaire instelling(en) nog niet bekomen werd ingevolge een te krap bemaatd termijn, omschreven in artikel 127 §2 van het Wetboek van Strafvordering. Behalve in geval van voortropige hechtenis van het betrokken parlementslid, dient deze termijn minstens twee maanden te zijn. In het (vrijwel ondenkbare) geval van een nog aangehouden parlementslid zal uw ambt die termijn vooraf bespreken met de procureur-generaal.

* * *

Ik verzoek U deze brief én haar bijlage – houdende een kopie van de gemeenschappelijke brief van de Voorzitters van de parlementaire instellingen van het land – als tweede addendum te voegen bij de omzendbrief nr. COL 0/97 omtrent de toepassing van de artikelen 59 en 120 van de Grondwet met betrekking tot strafrechtelijke onderzoeken en vervolgingen ten laste van leden van de Senaat, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Gemeenschaps- en Gewestrechtsraden.

Tevens verzoek ik U dit tweede addendum te verspreiden onder de magistraten van uw parket en hun bijzondere aandacht te vestigen op de inhoud ervan.

assemblées parlementaires concerné(e)s) l'autorisation préalable requise afin que la juridiction d'instruction soit saisie de cette requête en vue du renvoi du parlementaire devant une cour ou un tribunal, ou du non-lieu.

Dorénavant, le Ministère Public veillera par ailleurs, lors de la fixation des jour, date et lieu de comparution dans le registre spécial tenu au greffe de la juridiction d'instruction (ancien article 127, alinéa 6 CIC, correspondant à l'actuel article 127 §2 CIC), de satisfaire à l'exigence de garantir un délai suffisant pour faire examiner la demande de levée préalable de l'immunité parlementaire en vertu de l'article 59, alinéa 1er, de la Constitution, par l'assemblée ou les assemblées parlementaire(s) compétente(s).

Compte tenu de la manière dont les Présidents des sept assemblées parlementaires du pays interprètent les conditions auxquelles est soumise la procédure devant la juridiction d'instruction à l'égard d'un parlementaire, la demande, faite à l'intervention du procureur général, qui tend à la levée de l'immunité parlementaire en vertu de l'article 59, alinéa 1er, de la Constitution ne peut en effet être transmise qu'après que cette juridiction d'instruction aura été saisie. Dès lors, il semble évident que l'examen des réquisitions du Ministère Public par la juridiction d'instruction devra nécessairement être reporté, dans le cas où l'autorisation préalable requise de l'assemblée ou des assemblées parlementaire(s) n'a pas encore été obtenue en raison du caractère trop bref du délai prévu à l'article 127 §2 du Code d'instruction criminelle. Ce délai doit être d'au moins deux mois sauf en cas de détention préventive du parlementaire concerné. Dans le cas (difficilement concevable dans la pratique) où le parlementaire serait encore en détention, la détermination du délai fera l'objet de pourparlers préalables entre votre office et le procureur général.

* * *

Je vous saurais gré de bien vouloir joindre ce courrier ainsi que l'annexe – contenant une copie de la lettre commune des Présidents des assemblées parlementaires du pays – en tant que deuxième addendum à la circulaire n° COL 0/97 concernant l'application des articles 59 et 120 de la Constitution relatifs aux enquêtes pénales et aux poursuites à l'égard de membres du Sénat, de la Chambre des Représentants et des Conseils de communautés et de régions.

Je vous demande également de bien vouloir diffuser ce deuxième addendum auprès des magistrats de votre parquet et d'attirer tout particulièrement leur attention sur le contenu de celle-ci.

Voor het College van procureurs-generaal (F. SCHINS, procureur-generaal te Gent; G. LADRIÈRE, procureur-generaal te Bergen; C. DEKKERS, procureur-generaal te Antwerpen; C. VISART DE BOCARME, procureur-generaal te Luik; J. DE LENTDECKER, procureur-generaal te Brussel).

Pour le Collège des procureurs généraux (F. SCHINS, procureur général à Gand; G. LADRIÈRE, procureur général à Mons; C. DEKKERS, procureur général à Anvers; C. VISART DE BOCARME, procureur général à Liège; J. DE LENTDECKER, procureur général à Bruxelles).

F. SCHINS,
Procureur-generaal te Gent,
Voorzitter van het College.

F. SCHINS,
Procureur général à Gand,
Président du Collège.